

Ο Ν Ο Υ Μ Α Σ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ -
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ένας λαός ύπνωσηται άμα
δείξη πώς δὲ φοβάται τὴν
ἀλήθεια—ΨΥΧΑΡΗΣ.

Κάθε γλώσσα ἔχει τοὺς φυ-
μικοὺς της κανόνες.

ΒΗΛΑΡΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ Ζ .

ΑΘΗΝΑ, ΚΕΡΙΚΗ 1 ΤΟΥ ΝΟΕΒΡΗ 1909

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΖΗΝΩΝΗ ΑΡΙΘ. 2

ΑΡΙΘΜΟΣ 364

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΤΡΟΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ. Δραματική παραγωγή.
ΑΓΓΕΛΟΣ ΒΟΛΙΩΤΗΣ. Όμωρ Καγιάμ.
Α. Κ. Όνειρο.
Γ. ΒΑΣΥΘΕΡΟΥΤΑΚΗΣ. Πώς νά βγει ;
ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΗΣ. Β:βλοογραφία (Επιθ. των Κοιν. και
Νομ. επιστημών).
ΓΑΑΣ. Σμυρνάκη (συνέχεια).
Γ. ΣΚΑΗΡΟΣ. Τὸ ζήτημα τῆς Ἀντιτολῆς (τέλος).
ΠΕΤΡΟΣ ΨΗΛΟΡΕΪΤΗΣ. Σπασμένες ψυχὲς (συνέ-
χεια).
ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ—Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜ-
ΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΟΝΕΙΡΟ

Είδα πώς ξανακατέβηκα στην Ελλάδα, και πώς άμα ήραξε τὸ βαπόρι στὸν Πειραιά, ανεβή-
κανε σιγά σιγά και παρουσιάστηκαν εμπροστά
μας πολὺ συσταζόμενα κ' εὐγενικὰ οἱ βαρκά-
ρηδες. Καὶ σὰ διαλέξαμε ὁ καθὲς ἐπιβάτης κι
ἀπὸ ἓνα βαρκάρη, μὰς ἔβγαλαν ἔξω στὸ Τελω-
νεῖο. Καὶ τόσο, λέει, μὸς ἄρεσε τὸ καλὸ τους
τὸ φέροισι, ποὺ ἔβγαλα κ' ἔδωσα δυὸ δραχμὲς
τοῦ βαρκάρη μου. Κ' ἐκεῖνος, λέει, μὸς εἶπε,
"Ὁχι, Κύριε, μιὰ δραχμὴ εἶναι ὁ ναύλος. Καὶ
μοῦδωσε πίσω τὴν ἄλλη δραχμὴ.

Καὶ σὰ φέρανε, λέει, τὰ πράματά μου μπρο-
στὰ στοὺς ἀνθρώπους τοῦ Τελωνεῖου, μὲ ρώτησε
ἓνας τους ἂν ἔχω τίποτε ποὺ πλερώνει δασμὸ.
Καὶ τοῦ ἀπάντησα πὼς ἄλλο δὲν ἔχω παρὰ τὸ
ροῦχα μου, ποὺ εἶταν κ' ἡ ἀλήθεια. Κι αὐτὸς,
λέει, τὸ κατάλαβε ἀμέσως πὼς ἔλεγα τὴν ἀ-
λήθεια, σημάδεψε τὰ πράματα μὲ τὴν κλωδιά,
καὶ τάφηκε και περάσανε. Ὑπέφα τότες νὰ
τονὲ φιλοδιωρήσω κ' ἐτόυτον, μὰ μὲ πολὺ εὐγε-
νικὴ περιηφάνεια ἀρνήθηκε νὰ δεχτῆ.

Βγήκα κατόπι και πήγα στὸ Σταθμὸ. Πά-
στρα ἐκεῖ και τάξη ποὺ δὲν τὰ εἶχα παρατηρή-
σει τώρα και δυὸ χρόνια στὸν ἔθνο μου. Καὶ
θέλοντας νὰ πάω σὲ κάποιο μέρος δὲν τὸ βρήκα,
λέει, καθὼς ἄλλοτες ἀπὸ τὴ μυροῦδιὰ, παρὰ ἀπὸ
τὴν ἐπιγραφὴ ποὺ εἶχε ἀπέξει.

Καὶ σὰν μπήκα, λέει, στὸ τραῖνο κι ἀνέ-
βαινα κατὰ τὴ μενεξεδένια τῆ χώρα, παρατη-
ροῦσα πὼς οἱ ρεκλάμες μὲ τὰ μεγάλα τὰ γράμ-
ματα ἔξω στοὺς τοίχους τῶ δρόμων και σπιτό-
τοπων εἶταν τώρα ἔχι μόνον κανονικὰ χαραγμέ-
νες, μὰ και μ' ὀρθογραφία ἄλλες! Κ' ἔλεγα μὲ
τὸ νοῦ μου πὼς ἄλλως ἄλλο ἄρχισε πιά ὁ κο-
σμάκης μας νὰ ντρέπεται τὴν τσαλαδουτιά.

Σὰν ἔφτασα, βγήκα, λέει, ἀπὸ τὸ τραῖνο και
τράβηξα σὲ μιὰ ἀπὸ τίς μεγάλες Πλατεῖες.
Εἶδα στὴ μέση δυὸ τρεῖς μεγάλους μαρμάρινους
ἀδριάντες και σίμωσα νὰ τοὺς καλοδῶ. Δὲν

μπορῶ νὰ θυμηθῶ ποιαὶν εἶταν οἱ ἀδριάντες,
θυμοῦμαι ὅμως πολὺ καλὰ πὼς ἡ ἐπιγραφὴ
τοὺς εἶτανε καθάρια ρωμαϊκὴ και πὼς ἔλεγε
κάτι γιὰ μιὰ παλιὰ προφητεία τοῦ σοφοῦ τοῦ
Κρουμπάχερου.

Θυμοῦμαι ἀκόμα πὼς ἡ ἀνακάλυψή μου
αὐτὴ τόσο μὲ συγκίνησε, ποὺ ζήτησα νὰ κα-
θίσω, νὰ συναφέρω, και πήγα, λέει, και κάθισα
σ' ἓνα καφεναεῖο ἀπὸ τὰ σπουδαῖα. Βρήκα ἐκεῖ
μαζεμένους κάτι ἔξοχους κυρίους, μάλιστα τῆς
πολιτικῆς, τῆς φιλολογίας και τῆς τέχνης.
Σιωπὴ ὄλοι τους! Μήτε συζήτηση, μήτε εὐ-
κολα, μὰ μήτε και δύσκολα καλαμποῦρια, μήτε
νοστιμιές. Σὰ νὰ συλλογιόντανε ὄλοι τους! Καὶ
μήτε συλλογιόντανε κουνώντας ἀκατάπαθα τὸνα
πόδι κρεμασμένο ἀπὸ τῆλο, ἢ φιλοσφουρίζοντας,
παρὰ μνήσκανε ἀκίνητοι, και μόλις ἔβλεπε κά-
ποια ζωὴ στὴν ὄψη τους ἢ κάποιο χαμόγελο,
ὄταν ἀποκρινόντανε σὲ ρώτημα κανόνος πλαγι-
νοῦ, ἢ τοῦ λέγανε τίποτις. Τέλειωναν τὸ τσι-
γάρο ἢ τὸν καφέ τοῦς, και σιγῶνουνταν ἓνας
ἓνας και πήγαίνανε, λέει, στὴ δουλειά τους,
ἐπειδὴ ἡ ὥρα εἶτανε τότες.

Καὶ σὰ βγήκα, λέει, ἀπ' ἐκεῖ, ξεκίνησα
κατὰ τὴ Βουλί. Ζήτησα νὰ μπῶ, και δὲ μὰφι-
νανε δίχως ἄδεια. Πὼς μπήκα μέσα δὲν ἔξερω,
ὄτα βρέθηκα ὅμως μέσα σὰ νὰ στενοχωρήθηκα,
ἐπειδὴ ἐκεῖ ποὺ περιμένα διασκέδαση μὲ κα-
νένα ἀπ' ἐκεῖνα τὰ θεατρικὰ πανηγύρια ποὺ ἡ-
ξέρα, εἶδα καμιὰ τριανταρὶά νοικοκυρέους ἀπὸ
τὴ μιὰ, και καμιὰ σαρανταρὶά ἀπὸ τὴν ἄλλη,
και συζητοῦσανε ἡσυχὰ και σοβαρὰ, τί θαρρεῖτε ;
Νόμους γιὰ νὰ παιδεύονται ὄσοι δέρνουνε γά-
τες, γαδάρους, και τέλος κακοποιοῦνε παντῆς
λογῆς ζωντανά. Πάει νὰ πῆ, εἶπα πάλε μὲ τὸ
νοῦ μου, ἔγιναν ὄλοι οἱ νόμοι γιὰ τοὺς ἀνθρώ-
πους, και νομοθετοῦνε τώρα και γιὰ τὰ Ἑλλη-
νικὰ τὰ ζῶα, ποὺ ἂν εἶχανε τρόπο, πρῶτα
πρῶτα αὐτὰ θὰ μεταναστεύανε στὴν Ἀμερικὴ,
νὰ γλυτώσουν ἀπὸ τὴ ρωμαϊκὴ τὴν τυραννία.

Καὶ τῶνόντις, ὄταν ξαναβγήκα και πήγα,
λέει, σὲ Ξενοδοχεῖο νὰ φάω, και πήρα ἐφημε-
ρίδα νὰ κοιτάξω τὰ νέα ἱσλαμὲ νὰ τοιμαστῆ τὸ
φαεῖ, ἄφησε ποὺ μὸς φάνηκε σὰν πιδ κωνονικὴ,
ὁμοίμορφη και ὁμοίοτυπη ἢ ρωμαϊκὴ τῆς ἡ
γλώσσα, μὰ και τὸ ὄλικὸ τῆς μούδειχενε βαθιές
και πολυσήμαντες ἀλλαγές. Κύριο ἄρθρο, λό-
γου χάρι, γιὰ τὰποτελέσματα ποῦφερε στὸν
τόπο ἢ στρατιωτικὴ ἢ προπαλθεῖα ἄλλο, γιὰ τὴ
συμμαχία ποὺ ἔγινε μὲ τὸν Τούρκο, ὕστερ' ἀπὸ
τὸ μάθημα ποὺ τοῦ δόθηκε (στεριάς ἢ πελάγου,
δὲ θυμάμαι) κατόπι, κρίση Ἐπιτροπῆς ποὺ ἔ-
ταξε κάτι καινούρια ὕγειονομικὰ συστήματα.
Ἵστερα, στατιστικὴ ἑνὸς μηνοῦ καιουργήματα
μὲ μονάχα ἓνα μαχαίρωμα, κ' ἐκεῖνο ἀπὸ ἓναν

τρελλό. Τέλος, κι αὐτὸ τὸ θυμάμαι: πιδ ἔαστερα
ἀπ' ἔλα, μελέτη γιὰ τὸ τεράστιο κέρδος ποῦ-
φερε στὸν τόπο, κέρδος ἀπὸ καιρὸ και πλοῦτο
(ποὺ σημαίνει τὸ ἴδιο), ἢ κατάργηση τῆς ἀρ-
χαίας γραμματικῆς στὰ Σχολεῖα, τώρα και ἔξερω
γὰ πῶσα χρόνια. Κι ἔλα αὐτὰ, καθὼς εἶπα,
γραμμένα σὲ γλώσσα κρῶσταλλο, κι ἀπὸ τοῦ
«Νουμά» κάτι πιδ καθάρια δημοτικὴ.

Καὶ θυμοῦμαι ποὺ ἔφαγα τὸ φαεῖ μου μὲ
πολλὴ ὄρεξη ὕστερ' ἀπ' ἐκεῖνο τὸ διάβασμα.

Κ' ὕστερα ἔβγαίνα, λέει, νὰ τραβήξω κατὰ
τὸ Πανεπιστήμιο, νὰ δῶ τί διδάσκουν τώρα ἐκεῖ.
Καθὼς λοιπὸν περπατοῦσα συλλογισμένος, πα-
ρατήρησα νόστιμο και σεμνὸ κορίτσι νὰ περνῆ,
κ' ἓνας κάποιος, ποὺ φαινότανε σὰ νιοφερμένος,
τοῦ μίλησε κάπως ἀδιάντροπα. Ἄξαφνα, νὰ σου
ἓνας ἀστυφύλακας και τὸν παίρνει ἀπὸ τὴν ἀ-
μασκάλη και φεύγει.

Ἐκεῖ ἀπάνω μὲ ζυγώναι κάποιος ἀγνωστος,
ποὺ μὲ μισογνώριζε ὅμως αὐτὸς, και μὸς ἀνοί-
γει κουβέντα. Δὲ μὲ ρώτησε ὅμως, καθὼς συνει-
θίζου ἐκεῖ, μήτε ἀποποιθεῖς ἔρχουμαι, μήτε γιὰ
ποὺ ταξιδεύω, μήτε πῶσα κερδίζω τὸ χρόνο,
παρὰ μὸς ἔγγησε πὼς νὰ μὴν ἀπορῶ μ' αὐτὸ
τὸ περιστατικὸ ποὺ εἶδα, ἐπειδὴ τώρα μήτε νὰ
φτύνουνε στὸ δρόμο οἱ διαδάτες δὲν τὸ συχωρ-
νάει ἢ ἀστυνομία.

— Βλέπω, τοῦ εἶπα, και γενήκανε στὸν
τόπο κάμποσες ἀλλαγές. Ἔτσι, σὰ νὰ μυρζῶ
ἀληθινὸ ἀνθρωπισμὸ. Μὰ δὲ μὸς λέτε, πὼς ἔγι-
ναν ὄλ' αὐτὰ ; Τάχα τὸ Κίνημα τῶν Ἀξιωμα-
τικῶν ἐκεῖνο . . . ;

— Τίποτα ! Μὸς ἀπολογιέται ὁ ξένος. Αὐτὸ
εἶταν ἴσως ἓν' ἀπὸ τὰ πρῶτα σημάδια. Τὸ κα-
θαυτὸ τὸ Κίνημα στάθηκε ὁ περιφημοῦς ὁ «Σύν-
δεσμος τῶν Νέων». Ἔτσι τονὲ λέγανε τότες.

— Μπᾶ ! Τί «Σύνδεσμος» ;

— Νά, ἐνωθήκανε πρῶτα πρῶτα μερικοὶ
νέοι ἀπ' ἐκεῖνους ποὺ γράφανε ἢ διαβάζανε νεω-
τεριστικὲς ἰδέες, και στὸ «Νουμά» κι ἄλλοῦ,
και κηρύξανε εἶδος καινούριο Βαγγέλιο, κωνι-
νικὸ, πολιτικὸ, γλωσσικὸ, ἂν ἀγαπᾶς και ὀρη-
σκευτικὸ. Ὅξω κι ἔξω ἀνατροπή. Λὲς κ' ἔθα-
ζαν αὐτοὶ τὸ προζῆμι. Μονάχο του ὅμως αὐτὸ
τὸ προζῆμι ποροῦσε και νὰ ξυνίσση. Δὲ σύφερενε.
Βρέθησαν τότες κάμποσοι πολῖτες ἀπ' ἐκεῖνους
ποὺ ἔφτανε πὼς πηγαίναμε στραβὰ και τὰ βλέ-
πανε, ὅμως τὸ ρίχτανε στὸ βαρὺ. Δὲν τοὺς πο-
λυέμελε. Ὅταν εἶδαν λοιπὸν αὐτοὶ πὼς τὸ κί-
νημα τῆς νεολαίας ἔπαρνε δρόμο, ἀπὸ φόβο
μὴν τοὺς συναπάρη και χάσουν αὐγὰ και κα-
λάθια, βαλθήκανε νὰ τοὺς κατηχῆσουνε μὲ τὸ
καλὸ και νὰ τοὺς βάλουνε σὲ πραχτικώτερο
δρόμο. Γενήκανε σιγὰ σιγὰ ἓνα, κι αὐτὸς ὁ συ-
δασμὸς ὀνομάστηκε «Ὁ Σύλλογος τῆς Συνέρ-

γείας». Συνέργεια λοιπόν άμέσως, με βάσεις πραχτικές και γερές. Δησιμόνησα να σας πω πως στο συδυασμό αυτό συγτείνανε πολλοί οι γυναίκες, που ξύπνησαν κι αυτές άξαφνα και ζητούσανε χιλια δυο δικαιώματα. Θεωρητικά στην άρχή, γένηκαν όμως κι αυτές με τον καιρό κάτι σαν πιδ πραχτικές, και βαλθήκανε στα γερά να αναθρέφουνε τα παιδιά τους με τις καινούριες ιδέες.

— Άμὲ ὁ στρατός; ρωτᾶω.

— Ὁ στρατός; Καί τί ἄλλο εἶναι ὁ στρατός παρὰ νέοι; Μαζί τους κι αὐτοί. Ἐμειναν οἱ πολιτικοί τῆς παλιάς σχολῆς, κ' οἱ παρατρεχάμενοί τους, μονάχοι σάν τούς κούκλους. Πέσανε ὅλοι τους σέ λίγον καιρό σάν τὰ σάπια τὰ μήλα. Ἦρθε ἡ ἀλλαγὴ μονάχη τῆς, δέχως οὔτε μύτη νά λύση. Μιά και μονάχη πολιτικὴ κηρύχνανε τὰ ὄργανα τῆς «Συνέργειας», νά θεσπίζονται φωτισμένοι νόμοι, ἔπειτα και νά ἐφαρμώζονται τοῦ τόπου οἱ νόμοι. Μιά κι ἀρχισε ἡ ἐπίμονη, ἡ σκληρὴ, ἡ ἀνεξαιρέτη ἐφαρμογὴ τοῦ νόμου, κ' ἔβλεπες ἕνα ἕνα τὰ παλιά τὰ συστήματα τοῦ τόπου νά πέφτουνε σάν παλιόσπιτα. Μά εἶναι, σὰς βεβαιώνω, δύσκολο νά τὸ πιστέψτε ἴσσο γλήγορα ἀλλάξε αὐτὸς ὁ τόπος, ποῦ τονὲ θαρρούσαμε ὅλοι μας τόσα χρόνια χαντακωμένο γιὰ πάντα...

— Καί στὸ Πανεπιστήμιο; Οἱ δασκάλοι, νά ποῦμε;

— Στὸ Πανεπιστήμιο, ἐπιστήμες πάντα. Τί ἔχει νά κἀνὴ τὸ Πανεπιστήμιο ἄλλο; Οἱ δασκάλοι ποῦ λέτε, αὐτοὶ οἱ πιάτεροί τους, ποῦ εἶταν ὡς τότε κρυφοὶ νεωτεριστάδες με τὸ νά φοβόντανε οἱ δύστυχοι μήπως χάσουνε τὸ μικρὸ τους ἔχει, ἄμα εἶδαν τὴν ἀλλαγὴ νά ριζώνη, σὰ γνωστικοὶ ἀνθρώποι γυρίσανε τὰ πανιά τους. Εἶναι πάντα καλοὶ πατριώτες, λατρεύουνε πάντα τὴν ἀρχαιότητα καθὼς κάθε φωτισμένος πολίτης, μὰ τὰ διδάσκουν τώρα δὲλ' αὐτὰ στὴν ἐθνικὴ τους τὴ γλώσσα, και μόνο σ' ἐκείνους ποῦ σκοπεύουνε νά κάμουνε τὴν ἀρχαιοσοφία δουλειά τους.

Ἐκεῖ ἀπάνω ἄκουσα καμπάνα και σήμαινε.

— Πάω, εἶπα τοῦ ξένου, στὴν Ἐκκλησιὰ νά προσκυνήσω τὸν Ἰῆστο γιὰ τὰ μεγάλα αὐτὰ καλὰ ποῦ μᾶς ἔδωσε.

Ἄξαφνα όμως σταματᾶει ἡ καμπάνα, κι ἀκούγω βρόντο στὴν πόρτα. Εὐπνῶ, και μοῦ φώναξε ἡ παρακὸρη πὼς χτύπησαν οἱ ἑφτά, και πὼς εἶναι ὦρα νά σηκωθῶ.

A. E.

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ*

Με τὴν ἐκρηξὴ όμως τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης και τὴν καταφανῆ ἀδυναμία τῆς κυβέρνησης στὸ ρωσογαπωνικὸ πόλεμο, ἐξεγερθήκανε ὅλοι οἱ ὑποτελεῖς λαοὶ και ζητήσανε τὰ ἐθνικὰ τους δίκαια, βοηθούμενοι αὐτὴ τὴ φορὰ στὸν ἀπελευθερωτικὸ τους ἀγῶνα και ἀπὸ τοὺς Ρώσους ἐπαναστάτες. Ἡ ρωσικὴ κυβέρνηση πολεμουμένη ἀπὸ παντοῦ, και βλέποντας τὴν ἀδυναμία τῆς, ἀρχισε τις ὑποχωρήσεις. Στους Φιλανδοὺς ἐπέστρεψε τὴν πρῶην πολιτικὴ τους ἐλευθερία και τὰ ἰδιαιτέρη ἐθνικὰ τους προνόμια. Στους Πολωνοὺς ὑποσχέθηκε σχετικὲς μεταρρυθμίσεις και ἐθνικὲς ὑποχωρήσεις, στους λοιποὺς λαοὺς ἀνάλογες παραχωρήσεις. Μόλις όμως ἐτελείωσε τὸν πόλεμό τῆς με τὴν Ἰαπωνία και ἔσπασε τις δυνάμεις τῶν ἐπαναστατῶν, ἐπαναφέρουσα ἔτσι τὴν πρῶτη τῆς δύναμη, ὄχι μονάχα δὲν ἐξεπλήρωσε τις ὑποσχέσεις τῆς ἀπέναντι τῶν Πολωνῶν και λοιπῶν λαῶν, ἀλλὰ και αὐτὴ τὴν ἐλευθερίαν τῶν Φιλανδῶν ἀρχισε νά ὑποσκάπτει και νά φοβερίζη πάλι.

Τὸ παράδειγμα αὐτὸ τῆς Ρωσίας μᾶς δείχνει ἐπίσης με τὸν κλασσικώτερο τρόπο, πὼς ὅλα εἶναι ζητήματα ἰσορροπίας δυνάμεων. Στὸ μέλλον βέβαια και ἡ Ρωσία και ἡ Πρωσία θάναγκαστούνε νά μιμηθοῦνε τὸ παράδειγμα τῆς Αὐστρίας, ἀναγκάζομενες σὲ τοῦτο ἀπὸ τὴ φορὰ τῆς κοινωνικῆς ἐξέλιξης, γιὰ τὴν σὲ βοήθεια τῶν πιεζομένων ἐθνικοτήτων ἔρχεται: νέος ἐπίκουρος σύμμαχος, ἡ πολυπληθὴς τάξη τῶν ἐργατῶν, τὸ πολιτικὸ πρόγραμμα τῶν δολιῶν ὄχι: μόνο δὲν πιέζει, ἀλλὰ σέβεται και ὑποστηρίζει τὰ ἐθνικὰ και φυλετικὰ ἰδεώδη ὅλων τῶν ἐθνικοτήτων, ὅσο αὐτὰ δὲ χρησιμεύουνε γιὰ τὴν καταπίεση ἄλλων.

Αὐτὸ όμως εἶναι, βέβαια, ζήτημα ὑστερότερης κοινωνικῆς ἐξέλιξης. Γιὰ τὸ παρὸν ἔχουμε δυὸ παραδείγματα ταχτικῆς: ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά τῆς Ρωσίας και Πρωσίας, τῆς πολιτικῆς δηληδῆ τῆς πίσεως, και ἀπὸ τὴν ἄλλη τῆς Αὐστρίας, τῆς πολιτικῆς τοῦ σεβασμοῦ τῶν ἐθνικῶν δικαιωμάτων τῶν ὑποτελῶν λαῶν.

Ποιὰ ἀπὸ τις δυὸ πολιτικῆς θ' ἀκολουθήση ἡ Τουρκία;

Τὸ ζήτημα εἶναι, βέβαια, ὄχι ζήτημα λογικῆς

*) Κοίταξε τὸ περασμένο φύλλο.

και δικαιοσύνης, ἀλλὰ δυνάμεις. Εἶναι ἕνα παιχνίδι σκάκι, στὸ ὁποῖο θά νικήση ὁποῖος, ἔχει περισσότερες φιγούρες και περισσότερη τέχνη. Οἱ Τούρκοι, ἐννοεῖται, ἔχουν συμφέρο νά κοιτάζουνε τὸ παράδειγμα τῆς Ρωσίας και ὄλο θ' ἀναφέρουν τὰ τί γίνεται στὴ μεγάλη Γερμανία». Οἱ Χριστιανοὶ τὸ ἐναντίο, ὅσοι δὲ θέλουν νά χάσουνε τὰ σκολειά τους και τ' ἄλλα ἐκπολιτιστικὰ τους προνόμια, ἔχουν συμφέρο νά δείχνουν τὸ παράδειγμα τῆς Αὐστρίας.

Ἄλλὰ οἱ ἀκαδημαϊκῆς ἀποδίξεις μονάχα, δὲ λύνουνε βέβαια τὸ ζήτημα. Χρειάζεται και ἀνάλογη ζωτικὴ δύναμη, ὅπως τις ὑποστηρίζει στὴν ἀνάγκη. Ὅχι ἱεραμιδὲς μόνο γιὰ τὰ φεουδαλικά ἀπρονόμια τοῦ Πορθητῆ, ἀλλὰ θετικὴ ἀττικὴ δράση, σύμφωνη με τὸ πνεῦμα και τὴν ταχτικὴ τοῦ ἀστικῶν μας αἰῶνα, δράση και πάλη διαπνευμένη ὄχι ἀπὸ περκαμένο φεουδαλικὸ πνεῦμα και στηριζομένη σὲ ἱστορικὰ μόνο δικαιώματα και προνόμια, ἀλλὰ ζωντανὴ πάλη, βραζομένη σὲ πραγματικὴ σημερινὴ δύναμη, διεξαγομένη ἐν ὁνόματι σημερινῶν φιλελευθέρων και ἐκπολιτιστικῶν ἀστικῶν ἰδεῶν, παρόμοια με ἀνάλογη πάλη ἄλλων ζωτικῶν φυλῶν τῆς Τουρκίας και Εὐρώπης.

Ἡ ἀναλογία τῶν πραγματικῶν δυνάμεων θά λύση, ἐννοεῖται, τὸ ζήτημα. Ἄν οἱ Τούρκοι ἀποδείχτοῦνε τόσο ἰσχυροὶ και πολυπληθεῖς ἀπέναντι τῶν ἄλλων λαῶν τῆς Τουρκίας, ὅσο οἱ Γερμανοὶ ἀπέναντι τῶν Πολωνῶν ἢ οἱ Ρῶσοι ἀπέναντι τῶν λοιπῶν ὑποτελῶν τους, τότε κατὰ φυσικὴ ἀνάγκη θά θριαμβέση ἡ πολιτικὴ τοῦ Τουρκικοῦ σωβινομοῦ και τῆς ἐθνικῆς καταπίεσης τῶν ἄλλων λαῶν. Ἄν τὸ ἐναντίο οἱ τουρκικῆς δυνάμεις φανθοῦν ἀρκετὰ ἀνίσχυρες ἀπέναντι τοῦ συνασπισμένου ὄγκου τῶν λοιπῶν ὑποτελῶν Χριστιανῶν, τότε θά ὑπερισχῶση ἡ πολιτικὴ τῆς ἐθνικῆς αὐτοτέλεις τῶν διαφόρων λαῶν. Ὅταν λέμε «δύναμη», δὲν ἐννοοῦμε, βέβαια, μόνο τὸν ἀριθμὸ τῶν ἑκατομμυρίων, ἀλλὰ και τὸ ἐπίπεδο τῆς οικονομικῆς και κοινωνικῆς ἐξέλιξης τῶν διαφόρων φυλῶν, τὸ ἐπίπεδο τῆς μόρφωσης τῆς κυριαρχοῦσας φυλῆς, και πρῶτα ἀπ' ὅλα τὸ ἐπίπεδο τῆς πολιτικῆς μόρφωσης και πείρας ὄλων, τὸ ὁποῖο θά ρυθμίση τὴν ταχτικὴ και πολιτικὴ δράση καθενός.

Ἐπίσης σπουδαῖο ρόλο θά παίζουνη στὸ ζήτημά μας και τὰ γειτονικὰ δυσόφουλα χριστιανικὰ κράτη τοῦ Αἴμου, ποῦ ἡ τύχη τους εἶναι δεμένη με τὴν τύχη τῶν ἐμοφύλων τους ὑποτελῶν λαῶν τῆς

ΠΕΤΡΟΥ ΨΗΛΟΡΕΙΘΗ

ΣΠΑΣΜΕΝΕΣ ΨΥΧΕΣ*

Ἡ Γυναίκα ἡ χυτὴ με τὸ λαστικένιο σωματάκι ξεκολλοῦσε ἀπὸ τοὺς τοίχους και τὸν ἔπαιρνε ἔσπισω και τὸν πρόφτανε σὲ καμιὰ γωνιά κ' ἔπεφτε ἀπάνω του και τοῦβάζε τὰ στήθια τῆς ἀπάνω στὰ μάγουλά του και λυοῦσε τις λαχανικῆς κορδέλες και τὸν τύλιζε με τὰ μαλλιά τῆς και τότε φιλοῦσε μέσα στὸ αὐτί.

— Γιατί νά μ' ἀφήσεις; Γιατί νά μ' ἀφήσεις; Ἐγὼ σ' ἀγαπῶ, ἐγὼ σὲ θέλω! Ἡ ὁμορφιά μαραινεται, τὰ μάτια θολώνουν, τὸ αἷμα σβήνει — και σὺ δὲν τὰ λυπᾶσαι τὰ νιάτα σου, δὲν τὰ λυπᾶσαι τὰ νιάτα σου; Ἄκουσε, ἄκουσε, μὴ φεύγεις! Ἐνα σπιτάκι χαμηλὸ, μιὰ γυναικούλα, χόρτα στα σκαλοπατία τοῦ σπιτιοῦ, κλειστὰ τὰ τζάμια ἀπὸ τὸν κισσὸ, κλειστὲς οἱ πόρτες ἀπὸ τὸ ἀγιόκλημα και

*) Ἡ ἀρχὴ στὸν ἀριθ. 355.

μέσα ἡρεμία, ἡρεμία. Ν' ἀλείψωμε τὰ κορμιά μας με μυρωδικὰ και ν' ἔχνιζει ἡ σάρκα ἀπὸ τὸ λουτρό και νά μὴν ὑπάρχει κανένας ἄλλος, νά μὴν ὑπάρχει κανένας ἄλλος, παρὰ ἡμεῖς οἱ δυὸ, στὸν κόσμο τὸν ἀπάνω...

Κι ὁ Ὀρέστης πολεμοῦτε νά ξεφύγει και τὸ κορμὶ του λιγώντανε ἀπὸ τὴ γλύκα τῆς ἀμαρτίας. Κι ἄκουμποῦσε στὸν τοίχο γιὰ νά μὴν πέσει.

Ἄπειθάρχητη, ἀνυπεράσπιστη, ἀνοιγμένη ἡ ψυχὴ του σὲ ὅλους τοὺς σπόρους. Δὲν εἶχε τὴ δύναμη νά ξεπατώσει σὺρῆα ὄλα μέσα του τὰ ὁμορφα παρὰσιτα, τις παπαρούνες και τὰ περιπλοκάδια και τις γλυκίριζες και τις ἰξωτικῆς ὀλάνθιστες ἀγκάθες ποῦ ζητοῦσανε νά τοῦ πνίξουν ὄλα μέσα του τὰ καρπερά, τὰ ἀγία ἀστάχια τοῦ σιταριοῦ.

Ἐφευγε ἀπὸ τὸ σπιτί του γιὰ νά πάει στὸ Πανεπιστήμιο και τὸ πορτραῖτο ποῦ ἔβλεπε σὲ κά ποια βιτρίνα δὲν τὸν ἄφινε ἡσυχὸ με τὸ παράπονο και τὸ παρακαλετὸ του, ὡστόσο τὸν ἔπαιρνε ἀπὸ τὸ χέρι και τὸν πῆγαινε στὸ Μουτεῖο.

Ἄνοιγε νά μελετήση Σπένσερ ἢ Κάντ και τὴ χαιναν δίπλα του τὰ ποιήματα τοῦ Μορέας κι ἀποξεχνιότανε ἀπάνω τους ὥρες και ὥρες.

Τώρα μάλιστα, ὑστερὰ ἀπὸ τὸ λόγο ποῦ ἔβγα-

λε στὸ νεκροταφεῖο Μονπαρνάς, ἡ ἀγωνία μέσα του κ' ἡ δυσαρμονία θεριέφανε. Ὡς τὴ μέρα ἐκείνη, ζώντας μέσα στὴ θεωρία του, χαιρότανε τὸ εἰκοδόμημα τὸ συμμετρικὸ, τὸ τέλει ποῦ ἀνέψισε ἐνοῖς του. Κυνηγημένοι ἀπὸ τοὺς ὄρκιους περκαμούς τῆς ζωῆς, ἔβρισκε μέσα του ἕνα ἀπυλο ἱερὸ κι ἀπαρξέβιαστο

Κ' ἦρθε ἡμέρα και τὸ ξεσκέπασε στοῦς ἀνθρώπους. Ὅλοι τοῦ ρηχτήκανε εἰρηνικοὶ κι ἀνήλειοι. Κι ἀρχισε ἡ βεβκιοτήτα νά κλωνίζεται στὸ νοῦ τοῦ Ὀρέστη. Ὅ,τι ὡς τὴν ἀγάπησε και πίστεψε, κλωνίζεται. Ρήχτηκε με κινούργια ἀνάγκη στὴ μελέτη, τρέμοντας μὴν τύχει και βρεῖ ἐκεῖνο ποῦ ζητοῦσε. Μήπως ἡ Ἐπιστήμη, ποῦ ἀπάνω τῆς ἔχασε αὐτὸς τὸν ἰδικὸ του κόσμο, εἶναι ψίμα; Μήπως εἶναι κι αὐτὴ δημιούργημα δικὸ μας, παιδί τῶν ἐκαστοτε ἀνγκῶν μας, μήπως εἶναι ὁ τελευταῖος Θεός ποῦ πλάσκαμε κκτ' εἰκόνα κι ὁμοιωσὴ μας και πρέπει κι αὐτὸς νά πέσει γιὰ νά δοῦμε τὴν Ἀλήθεια; Ἡ μήπως δὲν ὑπάρχει Ἀλήθεια; Ἡ κι ἂν ὑπάρχει, μήπως εἶναι ἀδύνατο νά τῆνε δοῦμε ἡμεῖς;

Ἐρωτηματικὰ φαρμακερὰ ποῦ στραγγαλίζανε ἀνελετήμονα τὴν ψυχὴ τοῦ Ὀρέστη.

Τουρκίας. Στο Ισοζύγιον επομένως των διαμχομέων δυνάμεων της Ανατολής πρέπει πάντοτε να κοιτάζονται και οι δυνάμεις των κρατών του Αίμου. Η ταχτική των κρατών αυτών αναμεταξύ τους και των δημοφύλων τους υποτελών λαών απέναντι της κυριαρχούσας τουρκικής φυλής και αναμεταξύ τους; θα δρίση και τη διεύθυνση όλκκερου του ανατολικού ζητήματος. Γιατί δέν πρόκειται πλέον να εξακολουθήσουμε τα μαλλώματα για τή διανομή του δέριματος της άρκτου, που τή νομίζαμε έτοιμοθάνατη, αλλά πρόκειται να σώσουμε οι ίδιοι το πετοί μας από τήν άγριότητα της ζωντανής πλέον άρκούδας. Και θα εΐτανε πραγματικά δονκιχωτισμός του πιό κκεού είδους, αν σε στιγμή που ή άρκούδα άπλώνει τα νύχια της για να κατασπαράξη με τή σειρά έναν έναν από τους χτεσινούς αυτοκλήτους κληρονόμους της, οι άπειλούμενοι αυτοί κληρονόμοι εξακολουθούσαν να τρώγονται αναμεταξύ τους από συνήθειαι και από άνάμνηση του χτεσινού τους μαλλώματος.

Ας ρυθμίσουμε λοιπόν γνωστικά τή μέλλουσα πολιτική μας!

Καιρός πιά να καταλάβουμε όλοι μας, πως δέν αξίζει τον κόπο να χαλούμε τον κόσμο για μερικές χιλιάδες σλαυόφωνους ψευτοέλληνες χριστιανούς πατριαρχικούς, γιατί άρχ ή γρήγορα θα τους χάσουμε. Στόν 20 αιώνα, όπου ή ιδέα της γλώσσας και της φυλής είναι τό πέν, και όπου ή ιδέα της θρησκείας ξεθυμαίνει, είναι άδύνατο να βαστάξη; άλλόφυλο ή άλλόγλωσσο, έν δνόματι της θρησκείας μονάχα. Εΐαι άσπετο για μιά φύχτα άμφιόβλων Ρωμιών, που εΐται κι άλλώς; θα μας φήγουν, να καταστρέψουμε τα ζωτικά συμφέροντα έκτομμυρίων άγων Έλλήνων, μαλλώνοντας με τους φυτικούς μας σύμμαχους.

Καιρός πιά να κάρη ό Έλληνισμός μιά άποκάθαρση και συγκέντρωση των πραγματικών του δυνάμεων, άπαρνούμενος οικειοθελώς κάθε άμφιόβλη χρήση του, που δέν άντιπροσωπεύει πιά πραγματική αξία, άναγκάζει όμως τον Έλληνισμό να παίρνη συντηρητική στάση, γυρεύοντας να σταματήσει τίν τροχό της ιστορίας και μαλλώνοντας με όλον τον κόσμο. Βλέπουμε σήμερα πόσο όλέθριο τράθηκε τό ιστορικό αυτό σύστημα και τί πανωλεθρίες μας έφερε!

Πρέπει: εξαπντος ν' αρχίσουμε νέα θετική πολιτική, ταχική της πραγματικότητας, αν

θέλουμε να σωθούμε και να μη χάσουμε και αυτό που έχουμε. Πρέπει εξαπντος στο μέλλον να ρυθμίσουμε τήν πολιτική μας και τις όρέξεις μας σύμφωνα με τις πραγματικές δυνάμεις που έχουμε και όχι με ιστορικά μεγαλόσημα κολοκύθια, που δέν τα άνγκυωρίζει άπολύτως κανείς.

Εάν οι χριστιανοί φκουν τόσον ήλιθιοι, ώστε να εξακολουθούν να τρώγονται μεταξύ τους αφευδαλικώ τώ τρόπω για πάντα ψευτοεκκλησίες, ψευτοέλληνες και ψευτοβουλγάρους, τότε δέν ύπάρχει άμφιόβλια, ότι οι Τούρκοι θα έπαφελήθουν της δονκιχωτικής αυτής πάλης των χριστιανών και θα τσεκουρώσουν ξεχωριστά έναν έναν. Οι Τούρκοι θα προσπαθούν, έννοείται, να βάζουν διχρκώς τους Χριστιανούς να τρώγονται αναμεταξύ τους για μοναστήρια, και εκκκλησία, υποθάλλοντας τό ίσχυμε σήμερα άσπονδο μέσο Έλλήνων και Σλαύων, σύμφωνα με τήν αρχή: Διαίρει και βιάσει. Άλλο τόσο όμως συμφέρον έχουν και οι Χριστιανοί να μην πέσουν στην παγίδα των Τούρκων και να καταλάβουν μιά για πάντα ότι με τό νέο καθεστώς οι συνθήκες άλλαξαν έντελώς, επομένως πρέπει ν' αλλάξη και ή ταχική! Ότι οι μικρές διχόνιες για έκκλησιαστικά ζητήματα είναι τίποτα, συγκριτικά με τον καινούριο μεγάλο εθνικό και έκπολιτιστικό κίνηση, που διατρέχουν όλοι έξ ίσου, και αυτά τα δμόφυλα κρατίδια του Αίμου από τό νέο ίσχυρόν, σφριγώντα, πολεμοχαρή και πολυπληθέστερο έχθρό, ό όποτος, βίβλια, έχει όλους τους λόγους να μη άγαπη κανέναν από αυτούς, επειδή όλοι έξ ίσου ζητούν να υποστηρίξουν τήν εθνικήν τους άθυπαρήξαν.

Επομένως μόνο μιά γενική ένωση όλων των μη τουρκικών στοιχείων (Έλλήνων, Βουλγάρων, Σέρβων, Άλβανών, Βλάχων κ.τ.λ.) σε ένα πολιτικό συνκσπισμό, και μιά άνάλογη πανβαλκανική συμμαχία και έπιμαχία των κρατών του Αίμου θα μωρήση να ίσοφαρίση τις δυνάμεις του μουσουλμανικού τουρκικού όγκου, και να βάλη από τή μιά τις σωβινιστικές υπερβολές των Νεοτούρκων σε δμαλά ζρια, κι από τήν άλλη να υποδείξη σε μερικές μεγάλες Δυνάμεις που θα έχουν ίσως όρεξη για φασαρίες, πως τό ζήτημα της Ανατολής είναι ζήτημα μονάχα των λαών της, που έχουν πιά αρκετά χειραφετηθ, ώστε να βρουν μόνοι τους τα κατάλληλα μέσα για τήν περιφρού-

ρηση των εθνικών τους δικαιωμάτων, δηλαδή αυτού του πολιτισμού δλάκερης της Ανατολής.

Γ. ΣΚΛΗΡΟΣ

ΣΑΜΟΘΡΑΚΗ*

(ΤΟ ΝΗΣΙ)

ΟΙ ΣΚΛΑΒΟΙ

Δέν είναι πολλοί τώρα οι Σαμοθρακίτες, ως τρεις ήμισυ χιλιάδες. Έναν καιρό ήταν περισσότεροι, καθώς θυμούνται οι γέροντες, με τή χρονιά του χαλασμού πήγαν πολλοί, και δέκα χρόνια πρωτίτερα είχε περσει άλλους ή πανούκλα, και μετά τό χαλασμό πάλι δέν είχαν ήσυχία οι νησιώτες από τους Σκυριανούς και Ίκαριώτες κουρσάρους. Για πολλά χρόνια δέν μπορούσαν να πληθαίνουν, με όλο που καλάρεσαν στους κουρσάρους οι Σαμοθρακίτισσες. Μα πως να πληθαίνουν άφου δέν έχει για πολλούς ψωμί τό πέτρινο νησί. Η τεμπελιά όμως κι αυτή βοήθησε γιατί άφησε τους κάμπους άκαλλιέργητους και έφερε μεγάλη φτώχια. Όπως στέκονται τώρα τα πράματα, από τις εξακόσιες πάνω κάτω οικογένειες του νησιού οι διακόσιες καταγίνονται στη γεωργία, διακόσιες στα κάρβουνα, και διακόσιες στα γιδωπόδρατα. Οι καρβουνιαραίοι όσο κιν τή δάση και τα κάνουν κάρβουνα τόσο και στενοχωρούνται και λιγοστεύουν. Δέ βρίσκουν πιά δέντρα να κάψουν και άφίνοντας τήν τέχνη τους γίνονται και αυτοί ξευγολάτες. Ψαράδες και κεραιόκοραται είναι μετρημένοι στα δάχτυλα. Όλοι, ό,τι και να είναι, φορούν βράκες πάντα βαθύ χρώμα τό χειμώνα, και κάποτε από πανί άσπρο τό καλοκαίρι. Στο κεφάλι φορούν μαντίλι κόκκινο, προπάντων οι τσοπάνηδες. Οι άλλοι φορούν τό καλοκαίρι και σιαδί.

Τα τραγούδια τους λένε τή ζωή τους ελη. Και τί άλλο είναι ή ζωή ένός τέπου παρά τα τραγούδια του; Τα λόγια και ή μουσική μαζί, γιατί δέν ξεχωρίζονται. Και κάποτε και ό χορός μαζί. Ό έρωτας έχει τα τραγούδια του κι ό γάμος, ό θάνατος έχει τα μοιρολόγια του—ή χαρά και ή θλίψη. Σε κάθε σπουδαία περίπτωση της ζωής τραγουδιούνται τα τραγούδια που της ταιριάζουν. Και τα τραγού-

* Η αρχή στον αριθμό 355.

— Ω, ώ! αν χαθεί κι αυτή ή έλπίδα, άνκστέναζε ό δύστυχος Όρέστης, σκυμένος στα βιβλία. Τι θα γενούμε; Τι θα γενούμε; Χωρίς μάτια λοιπόν, χωρίς πόδια, χωρίς χέρια, σακάτηδες και μισερύ και να θέμε να πετάξουμε στις πιό άψηλές κορφές! Πόθου άετού και φτερά πεταλούδας! Χαχαχά!

Καλήτερα να κλαίει, καλήτερα μες στη μέση να σκίζόντανε τα σωθικά του από τίν πόνο, παρά να γελούσε έτσι ό Όρέστης.

Έσκυφτε. Κάπου κάπου θυμότανε τα λόγια του Γοργία:

— Μωιάζεις με τίν Οιδίπυδα που του κάκου φωνάζει του τό ένσκιχτο το τυφλό κι άλάθευτο: «Μή! Μή ζητάς να μάθεις! Καλήτερα τίποτα να μη μάθεις! Κι αυτός προχωρεί, προχωρεί, αντίκρύζει μιά στιγμή τήν Άλήθειαι και τυφλώεται.

Τα θυμότανε τα λόγια αυτά, που σαν προφητικά φαντάζανε, κι ανατριχιάζε από τό φόβο. Σα νάνοιθε άπάνω από τους ώμους του τό ίδιο χέρι που έννοιωθε κι ό Οιδίπυδας να τόνο απρώχνει από γκρεμό σε γκρεμό. Κι αυτός έσκυφτε υποταγμένος κι άνήμπορος κ' έλεγε:

— Τώρα πιά άδύνατο να γυρίσω πίσω. Τώρα

πιά είναι πολύ άργά. Είναι πολύ άργά.

Κ' έπερτε από γκρεμό σε γκρεμό.

V

Κάποιες μέρες του έρχότανε ή άνάγκη να δει κανέναν φίλο του, να μιλήσει, να ξεσκάσει λίγο, να βρει συντροφιά, να πιαστεί από κανέναν χέρι για να σταματήσει λίγο στο κατακυλητό. Ήθελε θόρυβο γύρω του, φωνές, άνοησίες, θεάματα. Και γι' αυτό σήμερα ανέθηκε τή σκάλα ενός γειτονικού του ξενοδοχείου και πήγε στην κώμαρα του Δόν Ζουάν. Εΐτανε άνοιχτή και ξεχειλούσε από θόρυβο και τραγούδια και γέλοια και παθητικούς σκυπούς κωντολίνου. Μπήκε μέσα, έκανε τον εΐθμο, γελούσε ένα άδειο γέλιο που μόνο από τό λαρύγγι έβγαίνει και κουβέντιαζε πασίχαρος με όλους. Όλους τους γνώριζε. Εΐτανε Κυριακή σήμερα και γι' αυτό πλήθος είχε συνχτεί στην κώμαρα του Δόν Ζουάν και γλεντούσε—παίζανε μαντολίνο και χορεύανε και λέγανε τραγούδια της Πατρίδας της άλαργίνης. Όλους τους γνώριζε. Καλοί και κακοί άνακατεμένοι. Οι καλοί σπασμένοι και παράμερα, οι κακοί όρθοι στη μέση, φωνακλάδες κ' εύτυχιμένοι. Νά, ό

Στεφανίδης, νέος σοβαρός και μαρμαζέρης, εύγενικός κι άπογοητεμένος, αίσταντικός κι άνικανός. Είναι ζωγράφος και τίποτα δέν μπορεί να έξωτερικήσει. Πνίγεται από τήν πληθώρα και δέ βρίσκει διέξοδο. Σιγά περπατεί, λυπημένα μιλεί, ναυαγεί και δέν ένεργεί. Σπασμένος. Σίμωσε ύστερα ό Όρέστης του Δρακόπουλου—όλο σχέδια, έμκαστε νέοι, πρέπει να πάμε μπροστά, κάτι να γίνει για τήν Πατρίδα. Έργασία! Έργασία! Χτες διάβαζε Βερλαίν, σήμερα Θουκυδίδη, μεθαύριο θα ρηχτεί στην Έπιστήμη του, τή γικτρική, κ' έπειτα στις ζωγραφίες του Λούβρου και στ' άγάλλιατα, έπειτα τεμπελιά δυό τρεις έβδομάδες κ' έπειτα πάλι Βερλαίν και σχέδια. Όλα άτελείωτα, μισερωμένα, σακάτικα. Ένα κουρέλι άποδώ, ένα κουρέλι άποκει κ' ή ψυχή του άρλεκίνος.

Κ' έπειτα παραπέρα άρχισε τήν κουβέντα ό Όρέστης σιγαλινά, σιγαλινά, με ένα νέο κομψότατο κ' ήλιθότατο, πλούσιο και χαρτοπαίχτη, παχύ και κουρασμένο. Μεθαύριο θα γίνει βουλευτής κ' ύπουργός κ' ήρθε στο Παρίσι να σπουδάσει και ξευχτά στα χαρτιά, κοιμάται τή μέρα, ξυπνά τό βράδι, τρίβει τα μάτια του, κυτάζει τό ρολόί, είναι ωρίς στις έξη μόλις και ξανακοιμάται πάλι. Στις

δια γίνονται: έτσι ένα με τη ζωή. Ός και η μόνη διασκέδαση των κοριτσιών και των παλληκαριών, κι αυτή τραγουδιέται, — ο χορός. Στους τόπους που είναι κλέφτες στα βουνά και φαίνεται ακόμα τ' άρματα και δέν κουράστηκαν από τον πόλεμο οι άνθρωποι, άκοι και πολεμικά τραγούδια, τὰ κλέφτικα. Στη Σαμοθράκη οι άνθρωποι είναι καλοί, δέν είναι άγριοι, και οι κλέφτες καταγίνονται σε κλεψίες και όχι σε κλεφτουριές. Λύκοι δέν υπάρχουν στο νησί για να τρών τὰ γιδοπρόβατα, αλλά από ζηλοφθόνια ο ένας τσομπάνης κόβει του άλλου τὰ γιδοπρόβατα και τὰ πετὰ στη θάλασσα ή σε καμιά σπηλιά, για να μη μπορέσει ο άλλος ούτε το κρέας τους να πουλήσει. Και αυτός πάλι ο άλλος, για να εκδικηθεί κόβει κι αυτός κάμποσα γιδοπρόβατα εκεινού που του έσφαξε τὰ δικά του και τὰ ρίχνει στα σκυλιά ή στα ψάρια. Κλέβουν όμως γίδια, και έτσι για το καλό. Αυτή είναι η άντρευσούνη των νησιωτών. Μια μητέρα που το είχε παράπονο πως ο άντρας της δέν ήταν άξιος για τέτοια καμώματα εύχόταν τουλάχιστο για το παιδί της: — «Άχ, πότε να μ' άξιώσει ο Θεός να δω το παιδί μου να το παίρνουνε στο κονάκι με τη βούλια στον ώμο». Η βούλια είναι το σακκι από κατσικίσιο δέρμα που φορούν οι Σαμοθρακίτες στη ράχη περασμένο από τὰ δυο τὰ χέρια, και έχουν μέσα το φαγι τους. Και το κονάκι είναι το διοικητήριο που μένει ο μουντήρης. Είναι στη Χώρα το κονάκι μέσα στο μισογκρεμισμένο γενοβέζικο κάστρο: ανεβαίνει μια σκάλα κανείς και μπαίνει από μια πόρτα βυζαντινή, με καμάρα. Δεξιά στον τοίχο είναι μια έπιγραφή που φανερόνει πως έναν καιρό κάποιος Παλλακίδης Γατελούζος, ο Γενοβέζος αυθέντης της Αίνος και συγγενής των Παλαιολόγων, δριζε το νησί και καθόταν μέσα στο κάστρο. Ένας Ιταλός που πέρασε από τη Σαμοθράκη τον καιρό εκείνο διηγάται πως ήτανε καινούριο.

Κλέφτικα τραγούδια που να τραγουδάν πολέμους με τους Τούρκους, δέν έχουν οι Σαμοθρακίτες, θά ήταν ψευτιά αν τραγουδούσαν τέτοια. Και τὰ μόνα που αναφέρουν τους Τούρκους, το ένα είναι ο μοιρολόγι και κλαίει την ημέρα του χαλασμού έτσι:

*Σήμερα είναι Τρίτη και πρωτοσταυριά,
διου μίς έχλασαν οι Τούρκοι τὰ σκυλιά,
παίρναν τὰ κεφάλια κι άφιναν τὰ κορμιά,
γεμίσαν τὰ σοκάκια και όλα τὰ στενά.*

Το άλλο είναι νυφικό και τραγουδεί τη δοξασιμένη τη σκλαβιά που, κατά την παράδοση, ο άγας του νησιού πλάγιαζε πρώτος με κάθε νύπαντρη γυναίκα προτού την πάρει ο γαμπρός στο νυφικό κρεβάτι:

*Νά την παρόνα πουρχεται, να την που καταβαίνει
Κι απ' το φλουρι δέ φαίνεται κι απ' το μαργατάρι
Σα σαϊτιά Μαλιτζικη, σα λόντρα άρματωμένη.
Πέντε ποπάδες την κρατούν και δέκα γιαντισόροι
Κι άτός τ' ο Γιαντισάραγας κρετά την απ' το χέρι.*

Οι δύστυχοι οι Σαμοθρακίτες ακόμα δέχονται τη σκλαβιά και την υποφέρουν και μονάχα με τραγούδια ξεσκάνουν και με κρυφά λόγια για τους Τούρκους, που τὰ λέν άναμεταξύ τους για να μην ακούσει κανένας ξένος και πάει και τους μαρτυρήσει. Ένας νησιώτης με το σκαίδι, που διηγούνταν ντόπιες ιστορίες κ' έλεγε πως ήταν ένας παπα-Θόδωρος που ο' ένα τραπέζι που κάθησε μαζί και ο άγας να φάγει, τον παρακάλεσε τούτος να πει μιάν ευχή και να ευλογήσει. Και ο παπας αφού ελόγησε «την πόσιν και την βρώσιν» εξακολούθησε και είπε, έχοντας στο νοι τον άγα: «Και γενηθήτω η έπαυλις αυτού ήρημωμένη και εν τοις σκηνώμασιν ουκ έστιν ο κατοικών». Βέβαια η κρυφή χαρά του παπα-Θόδωρου ήτανε μεγάλη και τρανή λέγοντας αυτά τὰ λόγια, και άλλοι από τους νησιώτες θά χάρηκαν έπειτα μέσα τους, όπως χαρούμενος και κείνος που μου το διηγούνταν, μα και πως θά τρώμαξαν την ώρα εκείνη μην τ' έχει και κατάλαβε τίποτε ο άγας! Άλλος παπας πάλι, ένας παπα-Γιώργης εχγήθησε καλά για το άρνι ενός άγα. Κάποιος Σαμοθρακίτης κατοικοκλέφτης είχε κλέψει το άρνι του άγα. Ο Τούρκος αφού γύρεψε παντού και δέν μπόρεσε να το βρει, θυώωσε και πάει στον παπα και του λέει να βάλει άφορισμό ο' σποιον εκλεψε τ' άρνι. Ο παπα-Γιώργης λοιπόν την Κυριακή στην εκκλησιά βγαίνει και λέει μετά το Ευαγγέλιο: «Οποιος έφαγε του άγα τ' άρνι κόκαλο να μη φανεί». Και αλήθεια δέν έμεινε κόκαλο, όχι όμως του κατοικοκλέφτη, παρά του άρνιου.

Μου είπε ο Σαμοθρακίτης και ένα καταλόγι που μεταχειρίζονται οι νησιώτες. Λένε: «εγώ δέν είμαι απ' τους έφτακόσιους» ή «αυτός είναι από τους έφτακόσιους» και έννοούν: «έμένα δέ με γελά» εύκολα», και «αυτός γελιέται εύκολα». Οι έφτακόσιοι είναι κείνοι που τους έσφαξαν οι Τούρκοι στον Έρφα στα 1821. Μα και όσοι Σαμοθρακίτες δέ γελάστηκαν

τότε και δέν πήγαν να παραδοθούν στον Τούρκο κι αυτοί δέν ήταν καλλίτεροι από τους άλλους. Καλή είναι η πονηριά, μα καλλίτερη είναι η άνθρωπιτιά.

Όσα μου διηγούνταν ο Σαμοθρακίτης ήταν σκλάβων και άπραγων ανθρώπων λόγια και καμώματα. Η έξυπνάδα σε μερικά πράματα άκονίζεται όταν βρίσκεται σκλάβος ο άνθρωπος, μα στην κατεργαριά κοντά δέν άκονίζεται και η περηφάνεια.

Οι Σαμοθρακίτες που παραδέχονταν να πλαγιαίνει με τις γυναίκες τους ο άγας πρώτος, και να τους σφάζουν σαν άρνια χωρίς αντίσταση, οι Σαμοθρακίτες αυτοί δέχονται τώρα κ' έχουν στο νησί τους έναν Άρμένη κομπογιαρνίτη ψευτογιατρό γιατί τὰ έχει πάντα καλά με τους Τούρκους και τους μαρτυρά τί κάνουν και τί λέν οι νησιώτες, βγάζει στο φόρο αλήθειες και ψευτιές, και βρίζει και ξευτελλίζει τους νησιώτες κάθε μέρα. Τον δέχονται και για άλλο λόγο, γιατί τους δανείζει χρήματα με το διάφορο, κ' έχει δεμένους και τους προεστούς του νησιού. Λένε μάλιστα πως οι τσομπαντζήδες αυτοί τον πρωτοέφεραν τον Άρμένη στη Σαμοθράκη για σύντροφο στις δουλειές τους, αυτοί τον βοήθησαν για να βρει πελάτες και αυτός μοιράζονταν τάχα μαζί τους τὰ κέρδη, και διασκέδαζαν έπειτα μαζί του κουτσοπίνοντας και παίζοντας χαρτιά στα καπηλειά. Τοκογλόφος, γιατρός, ώτακουστής, κατάσκοπος, μεθύστακας, χαρτοπαίχτης και γυναικάς, ο Άρμένης αυτός πολυτεχνίτης γιατρεύει τάχα ανθρώπους και τους γδύνει, φροντίζει οικογένειες και παίρνει την ύπόληψή τους, αγοράζει και πουλεί κάρβουνα σαν τους τσομπαντζήδες του νησιού, και στο εμπόριο αυτό αγοράζει και πουλεί και τους ίδιους τους καρβουνιχαράους, άπαράλληλχτα όπως οι τσομπαντζήδες που τους γελούν τους δύστυχους στο ζύγι των καρβούνων. Ηρθε τελευταία Ρωμιάς γιατρός να εγκατασταθεί στο νησί και δίνει τὰ φάρμακα φτηνότερα από τον Άρμένη, μα οι νησιώτες δέν άφίνουν τον Άρμένη ψευτογιατρό που τους έχει μαγεμένους. Μια μέρα που ήταν μαζωμένοι καμιά δεκαριά στο καπηλειό, τους πέταξα ένα λόγο: — «Είναι ντροπή σας, τους κάνω, τρεις χιλιάδες πεντακόσιοι άνθρωποι να μην κοπάζε να διώξετε με τις κλωτσιές έναν ψευτογιατρό κουτσοπαλιάνθρωπο! Έβρετε πόσα ποδάρια για να κλωτσήσουν έχουνε τρεις χιλιάδες πεντακόσιοι άνθρωποι άμα έχουν και καρδιά!» Τους καλάρεσαν τὰ λόγια αυτά και ένας γέρος είπε: — «Για δέ χρόνια που τὰ φτάσαμε, να μές γέ-

έφταμια ξυπνά όριστικώς, ντύνεται, βάζει μπριλιαντίνη στα μαλλιά του και στέλνει ένα μπλιετάκι στους φίλους του, στο καφενείο, να μη φύγουν γιατί έρχεται.

Είπε πολλά πράματα του Όρέστη. Είπε πως χάρηκε πολύ που τον είδε άπόψε. Είπε ακόμα πως ο καιρός γλύκανε λίγο και δέν κάνει πιά και πολύ κρύο και για αυτό φόρεσε σήμερα, πρώτη μέρα, ένα κκινούργιο, άλαφρό πανωφόρι που εκκμε. Αυτό... Και σηκώθηκε περιποιητικώτατος και πήγε τον Όρέστη στο κρεμαστάρι να δει το πανωφόρι του. Πόσο μου κόστισε νομίζετε; Όγδόντα φράγκα! Όχι δά! Μα κυλάεστε λίγο. Είναι έγγλέζικο πράμα κ' η φόδρα του μεταξωτή.

— Έ, τότε τρακόσια φράγκα, τρακόσια πενήντα, τετρακόσια...

— Όχι δά, καμήνε. Δέν έχετε καθόλου, βλέπω, ιδέα.. Τι λέτε καλέ;

(— Πνίγομαι! Πνίγομαι! Ός το λαιμό, ως το στόμα ο βόρβορος της ζωής! Πως σκληύετε έτσι ήσυχα κι άγελαδίστηκα κ' ευχαριστημένα και πως δέ σπούν τὰ μέτωπά σας μέσα στο στενό, το φριχτό κύκλο της μαγγανοπηγαδίστικης ζωής! Πνίγομαι! Πνίγομαι!)

— Φεύγετε, κ. Άστεριάδη; Άπό τώρα;
— Πρέπει να πάω σπίτι... Πρέπει να πάω σπίτι...

Που να πάει τώρα; Άν πάει σπίτι, θά βρει πάλι τη Χρυσούλα να σκύφει και να τον περιμένει και να μην του μιλεί. Φοβότανε να βρίσκεται μαζί της — έπρεπε κάτι να πούνε και δέ μπορούσανε. Ουμήθηκε ξάφνου το Γοργιά κ' έτρεξε ν' ανεβεί στην κάμερά του. Θά του μιλούσε για το Σοφοκλή και για τους προγόνους, για τὰ μνήματα, για τὰ μαρμαρα τὰ σπασμένα και θένωιθε πάλι δίπλα του ο Όρέστης την ύπεροχή του και τη δύναμη. Η πόρτα της κάμερας έτριξε δυνατά, ο Γοργιάς φάνηκε στο βίθος, γερτός άπάνω στο γραφείο του, να κυτάζει έξαττικός κάποιο ππραματάκι που κρατούσε στα χέρια του. Ο Όρέστης προχώρησε λίγο, έβηξε, μα ο Γοργιάς δέν ένιωσε τίποτα. Είτανε μια πήλινη ταναγραία κόρη που κρατούσε και τη χάρδου και τὰ χείλια του μεσανοιγμένα χαμογελούσανε και το φως της λάμπας έπεφτε ώμο άπάνω στο φαλακρό κεφάλια του και τόκανε να φάνεται πιδ χλωμό και γίρικο και κάπως και σαν πιδ άδειανό.

Τὰ χεράκια του χαδούανε σερτά, σερτά, τις δίπλες των πήλινων φουστανιών, τη βεντάλια που

την κρατούσε μαργιόλικα και φιλάρεσκα μπροστά από το πηγούνι, τὰ μαλλιά της τὰ μοιρασμένα από τη μέση, τη μυτίτσα της τη χαρτωμένη κ' ελληνικιά. Είτανε μια μικρούλικη χωματένια γυναικούλα, που είχε βγει από τη γις και μιλούσε του Γοργιά για τη μεθύστρα άμορφή και για τους άτυτικούς μενεξέδες, για το Σοφοκλή και για τη Μεσόγεια Θάλασσα. Κι ο Γοργιάς την άκουε κάτω από το φως της λάμπας και χαμογελούσε κ' ένιωθε πως τίποτ' άλλο στον κόσμο δέν υπάρχει παρ' αυτός κ' η κόρη της Τανάγρας. Τίποτ' άλλο.

Ο Όρέστης στεκότανε και τον κύταζε και κουνούσε θλιμένα το κεφαλι του για τη μάταιη όνειροπλάνταχτη ζωή που χνότανε μπροστά του. Συρθηκε πάλι προς την πόρτα σιγά, σιγά, την έκλεισε κ' έφυγε και χαμογελούσε με ερωναίκα και ψυχοπόνια.

— Χωμένη ζωή... ψθύριζε κατεβαίνοντας τις σκάλες. Άνώφελη... Σπασμένη...

VI

Κι όταν έφτασε στο δρόμο, η ταραχή του άντι να όλιγοστέψει, ξεχύθηκε σε μάνητα, όλα τὰ πράγ-

ρουν έναν παλιάνθρωπο να μας βρίζει, να μας δέρνει, να μας μαγαρίζει, να μας φαρμακάνει, και για όλα τούτα να παίρνουμε μεις το ψωμί από τα στόματα των παιδιών μας για να το δίνουμε α-
τουνού! Μα δε φταίει αυτός; Άλλοι φταίνε». Τόν ρώτησα ποιούς έλεγε ήταν επιφυλαχτικός σαν έλους τους χωριάτες και δε μίλησε. Ο δάσκαλος μου είπε στ' αυτό πως έννοουσε τους μεγάλους του νη-
σιού, τους προσοτούς.

Η κακομοιριά των νησιωτών αγκαλίζει το τσορ-
μπατζιλίκι, και οι σκλάβοι τσορμπατζήδες που τρέ-
μουν και τη σκιά του Τούρκου βρήκαν πιά σκλάβ-
θους απ' αυτούς να βασανίσουν. Ο λαός δεν είναι τίποτα μπροστά στους τρεις τέσσερεις προσοτούς. Μπορεί ν' ακούσει κανείς από φτωχούς καρδουνα-
ραίους λόγια τέτοια: «Μας έφαγε έλο μας το έχει, μας κατάντησε να δουλεύουμε έλοι για δαύτον και να μην τότε χορταίνουμε, τον άχόρταγο μας κατάντησε να μη χορταίνουμε το κριθαρόψωμο, μας μάδησε...» Αυτοί οι μεγάλοι του τόπου, που είναι και τοκογλόφοι, που έμπορεύονται κιάλια και βγά-
ζουν κάρβουνο από το νησί και μπάζουν ζάχαρες, καφέδες κι άλλα καλά, και κανονίζουν την αγορά του νησιού όπως τ' θέλουν αυτοί, γελώντας στα ζύγι τους καρδουναραίους, στα μεροκάματα τους δουλευτάδες, και στην τιμή της κάθε προμάτιας έλους τους νησιώτες, αυτοί που έχουν μαζέψει επάνω τους όλα τ' άφθια και είναι έφροιοι και επί-
τροποι και δημοφέροντες και όταν τύχει βυζαίνουν και το τοπικό κατάστιχο, αυτοί οι ντερεμπήδες τύ-
ραννοι του λαού που μόνο τον παρ' κυτάζουν και την καλοπέρασή τους με τον Τούρκο, είναι σκλάβοι του Άρμένι ψευτογιατρού που είναι δούλος του πα-
ρίφημου Άλη, του μόνου Τούρκου που έχει σπίτι στο νησί και είναι παραδοκίρης και άτακουστής, και κάνει το ταχυδρομείο από το νησί στη Ρούμελη για να μαθαίνει όλα τ' νέα, να τ' άμνη το μουντήρη. Ένας απ' αυτούς τους τρομερούς τύραννους φοβή-
θηκε να χαιρετήσει έναν Έλληνα από την Ελλάδα μην τύχει και τον παρεξηγήσει ο Άλης. Ένας άλλος πάλι ντράπηκε και τον κάλεσε σπίτι του στο φαγι, αλλά για να μην εκτεθεί στοχάστηκε να κα-
λέσει και τον Άλη. Είχε βέβαια κι αυτός ο καλό-
μοιρος δικαίωμα να τρώγει στα σπίτια των τσορ-
μπατζήδων, αφού ήτανε μάλιστα και επίσημος τα-
χυδρόμος του νησιού, μα τί χρωστούσε ο Έλληνας από την Ελλάδα να κάθεται να τρώγει ψωμί σ' ένα

έλληνικό νησί με το μόνο Τούρκο κάτοικο του νη-
σιού που ήταν και ο επίσημος κατάσκοπος;

Άλλος κύριος των νησιωτών είναι ο δεσπότης. Άλλ' αυτός δε μένει στη Σαμοθράκη παρ' στη Γιουμουλτζίνα και στη θάσο που είναι πλούσια νησί και του δίνει περισσότερα. Στη Σαμοθράκη ο δεσπότης έρχεται το χρόνο μια φορά και μένει δυό βδομάδες όσο για να μαζέψει τ' ά κανονικά του. Άφου το τ' ά πληρώσουν οι νησιώτες, φεύγει ευ-
χαριστημένος και δε ρωτάει πιά για το νησί τί γί-
νεται. Ο άρχιερατικός του έπίτροπος είναι ένας από τους παπάδες του νησιού, Σαμοθρακίτης, άπλόικος άνθρωπος. Παρ' ξέρει αυτός να έδηγήσει και να δι-
δάξει το ποίμνιό του; Βέβαια τον σέβονται οι νησιώ-
τες όπως σέβονται τον κάθε παπά, μα άφου τον χαιρετήσουν ή του φιλήσουν το χέρι κυτάζουν τη δουλειά τους και δεν τον θυμούνται πιά.

Τόση είναι ή άνοχη των νησιωτών και ή άδια-
φορία τους που θ' αφήσουν και άλλους ξένους να έγκατασταθούν στο νησί τους άφου άφίνουν και πα-
γαινοέρχεται κ' ένας Βούλγαρος άμπατζής. Ο ή-
γούμενος του μετοχιού έφερε μάλιστα και θειστά-
δες Βουλγάρους μια φορά να θειρίσουν τ' ά χωράφια της μονής. Πώς να μη χανόμαστε άφου και το σπίτι μας καλά καλά δεν ξέρουμε να τ' ά φυλάξουμε! Ούτε ή θάλασσα που ζώνει το νησί δεν μπορεί να έμποδίσει τους ξένους να τ' ά πατήσουν, αν οι νησιώ-
τες, άρχοντες και λαός, είναι άνάξιοι.

Και τέτοια είναι ή συμφεροντολογία των άρ-
χόντων, είτε δεσποτάδες λέγονται είτε τσορμπατζή-
δες, και τόση ή δουλοπρέπεια του λαού, που θα κταντήσει ούτε να κυβερνημάστε πιά μοναχοί μας να μην είμαστε άξιοι. Οι νησιώτες, μη όντας ευ-
χαριστημένοι μ' ένα μουντήρη, ένα λιμεναρχή και πέντε χωροφύλακες, γύρεψαν από την κυβέρνηση και άξιωματικό γιατί φαντάστηκαν πως άξιωματικός και μόνος άξιωματικός θα τους γλυτώσει από τη ζη-
λοφθόνια και την κλεψιά. Ο άξιωματικός ο Τούρ-
κος πήγε, και οι Σαμοθρακίτες τώρα τραβούν το διάβολό τους και μαδούν τ' ά μαλλιά τους μην ξέ-
ροντας τί να κάνουν για να τον ξεφορτωθούν. Μπο-
ρει σ' λίγο έμως να καλέσουν και το Σουλτάνο τον ίδιο στο νησί τους να τους γλυτώσει από τον άξι-
ωματικό! Ποιός θα τους δρμηνήψει; ο δεσπότης που για να μαζέψει τ' ά κανονικά του φέρνει διαταγή από τη Ρούμελη να μεταχειρίζεται στην άνάγκη και τη βία τη στρατιωτική, για οι τσορμπατζήδες που για

τ' ά συμφεροντά τους όχι μονάχα Άρμένιδες και Βουλγάρους μπορούν να φέρουν στο νησί, μα και το διάβολο τον ίδιο σύντροφο να κάνουν; Όσο για το δάσκαλο ούτε λόγος να γίνεται. Όταν οι δά-
σκαλοι ενός έθνους δλάκερου μια γλώσσα έκκαν αποκό της διδασκαλίας τους ενώ ή γλώσσα είναι με-
νάχα όργανο κάθε διδασκαλίας, και όταν μονάχα γνώσεις πολλές να μεταγγίσουν νομίζουν χρέος τους και αυτό το λέν παιδεία, — οι δάσκαλοι του έθνους αυτού είναι χρεωκοπημένοι. Και ο δάσκαλος της Σαμοθράκης σ' ένα σπίτι σπιτι άποκοίμιζε τ' ά παρρηγιμένα νησιωτόπουλα με διάφορα όπνωτ' ά λέγια, άναγνώσματα και άποστηθίσματα. Τ' ά είδα τ' ά κακόμοιρα τ' ά μάτι τους άστραψαν σ' ά με αντί-
κρυσαν και διψούσαν λέε, για κάτι καινούριο, σ' ά να άποζητούσαν άρχηγό να τους όρσει.

Όσο οι Ρωμιοί κανονίζουν τις δουλειές τους μο-
ναχοί τους και άναμεταξύ τους τόσο λιγώτερο χώ-
νεται στη μέση ο Τούρκος. Άμα καταντήσουν πιά να μην μπορούν ούτε να κυβερνηθούν οι ίδιοι, τότε μπορεί να χάσουν και την έλληνική τους ύπσταση. Όσο γίνονται πιά άνίκανοι να αυτοδιοικήθούν τόσο περισσότερο δίνουν άφορμή του Τούρκου ή όποιου άλλου να άνακατόνεται στη ζωή τους και να τους κυβερνή αούτες.

Άκουγα έναν κεχαγιά που διηγούνταν μια ιστο-
ρία, καθόμμενος μ' έναν άλλο σ' ά κάποιο βράχο ψηλό επάνω στη θάλασσα: Ένας τσαούσης έδερνε έναν κεχαγιά και αυτός άφινε τον Τούρκο να τον δέρνει έλπίζοντας πως θα έρχόταν να τον γλυτώ-
σει ο κύριός του. Μα ο κύριός του δεν ήλθε, και ποι αυτός να σηκώσει χέρι! Έμεινε ο κεχαγιάς με την έλπίδα και έτρωγε το έξλο το άλύπητο. Τέλος τον άφησε μισοπεθαμένο ο τσαούσης.

Άκούοντας την ιστορία αυτή δεν ξέρω πως και γιατί στοχάστηκα όλο το έθνος με τους Πατριάρχες του και τους Κυβερνήτες του, που τρώγει μπάτσους κάθε μέρα και ώρα και σωμαίνει και δε σηκώνει χέρι παρ' προσμένει τους μεγάλους να έρθουν να τ' ά γλυτώσουν. Ηθε ο Τούρκος στην Ελλάδα και άρχισε να τ' ά χτυπά. Αυτή, αντί να άντισταθεί και να χτυπήσει, γύριζε και κυτάζε ποτε θα έρθουν οι κύριοί της — οι μεγάλες δυνάμεις — να τ' ά γλυτώ-
σουν. Μα οι κύριοί της δεν ήρθαν και έμεινε ή ά-
μοιρη με την έλπίδα και όλο τ' ά χτυπούσε ο Τούρ-
κος. Όταν πιά έφτασε το σκινι στο κόκκαλο και από τον Τούρκο τ' ά κράτος τ' ά Έλληνικό πήγε να

ματα γύρω του τότε εξαγριεύει. Ο ρυθμός της ζωής τους δεν πήγαινε σύμφωνα με το ρυθμό της ψυχής του. Είτανε πιά άργός, πιά μονότονος, πιά μετρημένος. Οι άνθρωποι γύρω του κλειότανε ήσυχοι, ήσυχοι, μερικοί ευχρηστημένοι, με δλιανογιμένα, όλοφάγγα τα πρόσωπα, με σώματα προ-
κλητικά χορτασμένα και με πόθο στο στόμα. Σα-
λεύκανε σιγά, σιγά, για να χωνεύουν. Κι άλλοι δίπλα τους σερνότανε σκυφτά, χλωμοί από την πείνα και την κούραση. Και δε μιλούσαν. Και δε σφίγγανε τις γροθιές τους όλοι μαζί, μίαν έκδική τρα και δικαιοδώρα Νύχτα και να γκρεμίσουνε την Κοινωνία αυτή που τους τσάκιζε, — μόνο κρυφά και ύπουλα, σαν κοστάρη, κιστήδικοι ύπονομιύανε και κάτω από το χόμα με την κοιλιά νυχτογλιστρού-
σανε.

— Θέ μου! Πώς μπορούνε και σκλεύουν έτσι ήσυχα! Πώς μπορούνε!
Νέοι διαβαίνανε μπροστά από τον Όρέστη κ' είχανε άλαμπρασία τη γυναίκα που αγαπούσαν κ' είχαν ήρεμοι και δεν τρέμανε και δε τράνταζαν τ' ά κορμιά τους από την άπέραντη πίκρα του γλυ-
κότατου σκαμού.

Διαβαίνανε ήσυχοι, λέε κ' είχανε άπομάτκαλα

την όμπρέλα τους ή κανένα βιβλίο άνούσιο και δε σφίγγανε το αγαπημένο χέρι, έσκυε να τ' ά κάμουν να πονέσει και δεν τρέχανε να πανε γρήγορα σπίτι και να δαγκοφιλήσουν τ' ά χείλια αυτά, που άυριο θα δίνονται σ' άλλον, που μεθαύριο θα δίνονται στο χόμα και θ' ά σαπίζουν...

Πήγαινε ο Όρέστης σπίτι του κι άναταραζό-
τανε σύκορμος. Τί λοιπόν ρυθμός είναι ο ρυθμός αυτός της ψυχής τους; Κ' ήθελε ο Όρέστης να έναρμολίσει όλες τις άλλες ψυχές με την ψυχή του. Κ' ήθελε κ' άνοιξει τ' ά χέρια του και να σπρώξει όλα αυτά τ' ά πλήθη σ' ά τρέξιμο διανοσιακό και να φυσήσει μέσα τους τους βοριάδες που φυσομανούσαν στην ψυχή του και να τους βροντοφωνάξει:

— Τρέξετε! Κουνηθείτε, ζήστε, άλαλάξτε, ά-
πλώστε τ' ά χέρια σας, άνοιξτε τις πόρτες και τ' ά παρ' άθρα κ' έψυχής σας για να έμπε ο άέρας ο δρι-
μής του βουνού με το άγριο θυμάρι και το λιοντήρι το έξωφρενικό με τ' ά φριχτά θεριά και τ' ά λευκά τ' ά κρίνα!

Όταν έφτανε πιά σπίτι του ο Όρέστης, ή Χρυσούλα περίτρομη άντίκρυζε τη χλωμάδα του προσώπου του και των χειλιών του την άνατριχίλα. Έκανε ένα βήμα προς τον Άγαπημένο και τ' ά ρο

δοδάχτυλά της τρέμανε, άπολχυτρώνοντας; ν' άγγί-
ζονε το μέτωπο του Όρέστη, το βρηάκωτο, και να δώξουν άποπάνω του τη νύχτα.

Σηκωνότανε. Ορθιζε περίμενε μπροστά του ένα λόγο γλυκό να της πει και να ξεσπάσει ή μόρα της: τρυφερότητας και της άνοπηταχτης αγάπης που την έπνιγε. Ένα λόγο μόνο. Ένα τίποτα. Άς είτανε κ' ένα χαμόγελο μόνο.

Ο Όρέστης έβλεπε τ' ά μάτια της τ' ά κατα-
κόκκινα και της έλεγε:

— Καημένη Χρυσούλα, έκλαψες πάλι.
(— Σπασμένη και τούτη. Δέ έχει θέληση, δεν μπορεί ν' άντισταθεί... Ένα χαρτενίο καρβάκι είναι άπάνω στα κύματα της ζωής).

— Καημένη Χρυσούλα, έκλαψες πάλι.

Κ' είτανε ευτυχισμένη τη βραδιά εκείνη ή Χρυσούλα.

Γιατί άλλες μέρες έρχότανε, δεν την κυτάζε, δεν της μιλούσε, έσκυφε μόνο στο βιβλίο του, στην «Καινή Διαθήκη» του κ' έσθηνε κ' έγραφε νευρι-
κός ως τ' ά μεσάνυχτα.
Τ' ά μεσάνυχτα σηκωνότανε κ' έφευγε.
Άπόψε, για πρώτη φορά, λίγο έλειψε να σπ' άσει από τη χαρ' ή καρδιά της Χρυσούλας. Ο Όρέ-

χαθεί έλόττελα, τότε πρόφτασαν οι κύριοί του και τον Τούρκο τόν σταμάτησαν και σέ γλύτωσαν, ώ Έλλάδα σκλάβια, ανάξια νά ζετς έλεύτερα και νά λυτρωθείς, σέ γλύτωσαν, ώ λαέ κακομοιριασμένε, ώ ψευδοβασίλει, ώ πρωθυπουργέ ραγια, ώ άρχοντες πιποτένιοι, σάς γλύτωσαν και σάς έδεσαν έπειτα χειροπόδαρα.

Ο σκλάβος μνήσκει πάντα σκλάβος του έποιανου κυρίου, εζόν αν μπορείς μόνος του νά λυτρωθεί. Κι αν δέν μπορείς τότε από μια σκλαβιά περνάει σ' άλλη, ως πού νά φτάσει στή τελευταία σκαλοπάτι της κατάντιας του. Και αυτή είναι ή ζωή του κάλλιο νά ξεψυχοῦσε.

Μά στή γη επάνω πάντα θά υπάρχουν σκλάβοι και έλεύτεροι.

(Ακολουθεί)

ΙΔΑΣ

ΟΜΑΡ ΚΑΓΙΑΜ

Σύνα, κ' ή μέρα τίναξε κατά τή χάος της νύχτας Τήν πέτρα που τά λιμπερά τ' αστέρια φενγατίζει, Στοῦ Κυνηγοῦ τ'ς Ανατολής τά φωτεινά τά βρόχια Ο πύργος του Σουλτάνου μας άχ, δες πώς σπαρταρίζει.

Τά εἶδωλα αυτά που λάτρευα τόσον καιρό με πόνο Ψευτική δόξα μουῦδωκαν στά μάτια τῶν ανθρώπων Σ' ένα ποτήρι ανάβιθο μου πνίξαν τήν τιμή μου Και τῶνομά μου πούλησαν για ένα τραγοῦδι μόνο.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΒΟΛΙΩΤΗΣ

Υπό τήν Υψηλήν προστασίαν τής Α. Μ. του Βασιλέως

Α Κ Α Δ Η Μ Ι Α
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ καὶ ΕΜΠΟΡΙΚΗ

Εν Ἀθήναις (Πλατεία Κάνιγγος)

Εγκεκριμένη διά του από 29 Ιουλίου 1894 Β. Δ. Σχολαί τεχνικῶν σπουδῶν ανώτεροι :

ΕΜΠΟΡΙΚΗ, ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ, ΓΕΩΡΓΙΚΗ, ΜΗΧΑΝΟΥΡΓΙΚΗ, ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ

Φοίτησις διετής.

Εναρξίς μαθημάτων τῆ 15 Σεπτεμβρίου.

Πρόγραμμα αποστέλλεται δωρεάν.

Γίνονται δεκταί μαθηταί.

στης τήν κύαξε απόψε. Κι έχι μόνο τήν κύαξε, μά και τής χαμογέλασε και τής ειπε :

— Πού και πού πήγες, Χρυσούλα ;

Ανατινάχτηκε ή Χρυσούλα από μιάν ανεκλάλητη χαρά. Όλο της τό κορμάκι αναγάλλιασε. (—Πόσο είσαι καλός, Ορέστη μου, πόσο είσαι καλός !) Άρπαξε τά χέρια του, τάβαλε, όπως συνήθιζε, επάνω στά στήθια της και ειπε :— Αλήθεια, σ' ενδιαφέρει, Ορέστη μου, πού πήγα ; Αλήθεια ; Αλήθεια ; Νά σου πώ. Όλο μου τόν περίπατο νά σου τόνο πώ, αγάπη μου. Πήγα στά μαγαζιά ν' αγοράσω καινούργιες κουρτίνες, καλοκαιριάτικες, για τήν κάμερά μας. Μά δέ βρήκα. Πέρασα ύστερα από τό Πανεπιστήμιο νά δω αν είσους εκεί Νά σέ δω μόνο απόμακρη, χωρίς νά με δεις και νά φύγω. Μά δέ σέ βρήκα. Μιά αγωνία με κυρίεψε. Ηθελα νά σέ δω, νά σέ δω !. Και πέρασα...

— Σώπα, σώπα, καημένη Χρυσούλα. Έχω νά έργαστώ τώρα. Άσπνέ με, νά χαρείς !...

Τά χέρια της πέσανε κομένα. Έσκυψε πάλι τό κεφάλι ή Χρυσούλα και σύρθηκε στή γωνιά και κάθισε. Έπιασε τό κέντημά της και δέν έβλεπε τίποτα. Από τά μάτια της ζεστά πέφτανε τά δάκρυα. Κι όλη τή νύχτα έκείνη άφουγκραζόντανε

Ο "ΝΟΥΜΑΣ",
ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ

Γιά τήν Ἀθήνα Δρ. 8.— Γιά τίς Ἐπαρχίες Δρ.

Γιά τό Ἐξωτερικό Δρ. 10.

Γιά τίς ἐπαρχίες δεχόμεστε και τριμηνες (2 Δρ. τήν τριμηνία) συνδρομές.

Κανένας δέ γράφεται συνδρομητής ἄ δέ στείλει μπροστά τή συνδρομή του.

10 λεπτά τό φύλλο λεπτά 10

Τα περασμένα φύλλα του Νουμά πουλιούνται στή γραφεῖο μας στή διπλή τιμή.

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ. Στά κίσκια (Σύνταγμα, Ὁμόνοια Ἐθν. Τράπεζα Ἑπ. Οικονομικῶν, Σταθμός Τροχιοδρομου (Ἀκαδημία), Βουλή, Σταθμός ὑπόγειου Σιδηρόδρομου Ὁμόνοια), στή κίσκια Γιαννοπούλου (Χαυτεία), στή βιβλιοπωλεία Ἐστίας Γ. Κολάρου κα- Σακέτου (ἀντίκρου στή Βουλή).

Στήν Κέρκυρα, Πάτρα και Βόλο, στή Πραχτορεία τῶν Ἐφημερίδων, στήν Πύργο στή βιβλιοπωλείο του κ. Κ. Βαρουξή.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Ἀσκοπεσ φοβέρες—Τ' ὄγδοο—Οἱ νέοι μας—Ραγιάδες, ραγιάδες !—Οἱ ἐπαρχίες.

ΜΑΣ ειπανε πώς μερικοί του «Στρ. Συνδέσμου» στενωχωρήθηκαν με τά «Παραγραφάκια» του περασμένου φύλλου και θά μάς ζητήσουνε, λένε, λόγο και θά μάς εμποδίσουνε νά γράφουμε πιά λεύτερα τή γνώμη μας. Δέν τό πιστεύουμε. Ὅσο κι ἄ μυρίζε τρομοκρατία κάπια δηλώση του «Στρ. Συνδέσμου» που δημοσιεύτηκε τήν περασμένη βδομάδα στή «Χρόνος» για τίς εφημερίδες που σκολιάζουνη τήν πολιτεία του «Στρ. Συνδέσμου», εμεις ξακολουθούμε νά πιστεύουμε πώς ζούμε ακόμα κάτω από Σύνταγμα και πώς εμαστέ λεύτεροι νά γράφουμε λεύτερα τή γνώμη μας.

Αν έρθει αύριο ο κ. Ζορμπάς, ή όποιος άλλος από τό «Σύνδεσμο» και μάς δηλώσει επίσημα πώς όλα «δῆθεν» υπάρχουνε σήμερα (δῆθεν Βασιλεία, δῆθεν Βουλή, δῆθεν Κυβέρνηση, όπως δά και υπάρχουνε για νά σκεπάζουνε, σάν μπαλωμένο πάπλωμα, τή δικτατορία, πρώτοι εμεις θάν του φωνάξουμε Ζήτω και πρώτοι εμεις θά κανονίσουμε τό δρόμο τής πέννας μας παράλληλα με τά σύμβερα του σπατιού.

Νά μάς τό πουνε όμως λεύτερα, καθαρά, παλη-

καρίσια κι όχι με μασημένα λόγια, γιατί καμιά επί τέλους Ἐπανάσταση δέν έγινε ιδάμε σήμερα, όπως ή δική μας, δίχως ναποκοτίνε νά πει λεύτερα κείνο που ζητάει νά κάνει (άν ξερεί κι αυτή τί ζητάει) και κείνο που συλλογίζεται.

Ο Τυπάλδος εδειξε περισσότερη ειλκρίνεια και περισσότερη παληκαριά γιατί τελάλησε λεύτερα τίς ιδέες του.

*

ΚΑΙ ὄγδοο Ἰπουργεῖο. Ἄ δέ βγει κι αυτό ξεχαρβαλωμένο από τό Ἰπουργεῖο κεφάλι κι ἄ δέ λειτουργήσει κι αυτό σάν τ' άλλα ἔργα ἔλεινα κι ἀξιοδίακριτα ἀδεργάκια του, κάτι μπορούμε νά ἐλπίζουμε.

Ἡ γεωργία, τό εμπόριο, τά δάση, τρεῖς σπουδαῖοι πλουτοπόροι παραγοντες τῆς χώρας, παρηχημένοι ἴσμε τώρα, θά βρουν ἐπιτέλους τόν ἐπίσημο προστατή τους.

Μά θάν τον βρουνε ; Νά, ο κόμπος. Μήπως ή Παιδεία λ. χ. βρήκε ακόμα τόν προστατή της, αν και ὑπάρχει Ἰπουργεῖο τῆς Παιδείας από τότε πούγινε τό Ἐλλ. Κράτος ; Φοβόμαστε πώς και τ' ὄγδοο Ἰπουργεῖο, ἄ διοριστεί και σ' αυτό κανένας Ἰπουργός τόσο κατάλληλος όσο κατάλληλος είναι σήμερα στή Ἰπουργεῖο τῆς Παιδείας ο κ. Ζοίμπας, θάναί ένα λούσο περιττό και θά ὠφελήσει τόσο, όσο θά μπορέσει νά ὠφελήσει κ' ένα κεφάλι φαλακρό αν του κολλήσεις πάνω με ψυροκόλλα δυο τρεῖς τριζες.

*

ΑΧ και νά γινότανε κείνο που ὀνειρεύεται ο Ἑρτάλιώτης—ένας σύνδεσμος από νέους που νά δουλέψει για τήν ἀληθινή ἐκπαίδευση ! Μά που νέοι και πού ὄρεξη για ζωή, για δράση, για δουλιὰ σοβαρή ! Βγαίνει ένα περιοδικό από νέους ἐδῶ, ή «Δάφνη», και μυρίζει δέκα μιλια μακριά γεροντική υούχλα και σοβαρόσνη καρμική.

Τό ξεχείλισμα τῆς Νιότης . . . Ἡ στίμνα τῆς ζωῆς καλοβουλωμένη μήπως, για τῶνομα του Θεου, και ξεχειλίζει και χάθει ἔτσι ἄσκοπα ο ζωτικὸς χυμὸς που χρειάζεται για τὰ ψευδοκόρτε και τὰ κουτσοτράγουδα !

Ἀξιωματικῶς ἔχουμε, ἀφού τὰ κουτσοκαταφέρννε νά κάνουνε μισή ἐπανάσταση. Νέους όμως δέν ἔχουμε, δέν ἀποχτήσαμε ακόμα—νέους δηλ. ζωντανούς που νά μεθάνε με τὰ μεγάλα ἰδανικά και νά σπρώχνουνε τή ζωή λίγο πιο πέρα από τὸ κνηνητὸ τῆς ὁμορφῆς μοδιστρουλάς κι από τὰ ξεσούχια στή καφεσατανί.

Κ' ἔτσι τ' Ὀνειρο» του Ἑρτάλιώτη, φοβόμαστε πώς θά μείνει για πάντα ἔνετρο.

*

ΣΤΗ ἀδήλωσῆ» του «Στρ. Συνδέσμου» που ζητούσε νά βάλει γκέμι στίς εφημερίδες, ἀπαντήσανε με παληκαριά δυο εφημερίδες, οἱ «Ἀθήναι» και τό «Σχρῖπο», με τέτια παληκαριά που ἀναγκάσαν τό «Σύνδεσμο» νά ἐναδῆλωσει πώς παραβηγήθηκε ή πρώτη του δήλωσῆ». Οἱ ἄλλες ἐρη-

κ' οι δυο, σκουμένοι στά στήθια τους επάνω, τό κατακυλιόμα τους. Εἶσανε σάν δυο πέτρες στρογγυλές ρηγμένες από τήν κορφή ὀρθοστώλουτου βουνοῦ. Πόσο ἀρμονικά καταχτυποῦν, ἀντιστοιχίζουνη και πέφτουν με πηδήματα εὐθυμα, σκερτσίζικα, τρελά ! Σά νά χορεύανε. Ἀπό γκρεμὸ σέ γκρεμὸ.

VII

Τώρα πιά, τώρα πιά, βήμα δέ μπορούσε νά κάμει στή ζωή ο Ὁρέστης χωρίς νά σκοντάψει και νά πέσει και νά καταπληγωθεῖ. Κομικύτατα καβέλια επάνω στή νεφροσκακιστρα Χίμαιρα, σηλωμένος στή μέτωπο με τή σφραγίδα τῆς ἀποτυχίας και του χαμού. Κ' οι άνθρωποι συναχτήκανε γύρω και κυτάζανε τό ἀλλόκοτο τέρας και γελοῦσανε και του ρήχανε πέτρες. Τί πράμα είναι αυτό και φορεῖ τήν ἀποκρίατικη αυτή, με χρυσόχαρτο τυλιγμένη περικεφαλαία, και τὰ κουδουνάκια αυτά τὰ φασουλίστικα και τ' ἀρλεκινικά μεσαιωνικά ρούχα ; Και πώς φρυμάζει ἔτσι ἀνήμπορο νά περπατήσει στίς κακοβολιές τῆς γῆς και θέλει νά πατήσει επάνω από τὰ κεφάλια τῶν ἀνθρώπων και νά πηδήσει από στήγη σέ στήγη και σκουνηά στόν κάθε τοῖχο και

πληγῶνεται και πάλι παίρνει φόρα και ξενασκουνηά και πέφτει ;

Βήμα πιά δέν μπορούσε νά κάμει ο Ὁρέστης επάνω στή ζωή. Μιά τραχὴτάτη ἀντιπάθεια ἐνοιαθῆ για όλα τὰ κανονικά και μέτρα και λογικά τῆς ζωῆς δέν μπορούσε νά τὰ ὑποφέρει. Δέν μπορούσε νά περτατεῖ επάνω στή γῆμα, νά κουβεντιάζει ἥρεμα και μετρημένα, χωρίς ἔξαψες κ' ὑστερησιμούς, νά περιοριστεί σ' ένα κλάδο ἐπιστημονικό και νά στενέψει στά πραγματοποιήσιμα και δυνατά, τή φιλοδοξία του τήν παιδικακήστικα ἀπειθήρησθη κι ἀγύρταγη.

Και για αυτό ἐπεισόδια μικρά και συνηθισμένα, από ἐκείνα που καθμεέρα μάς τυγχίνουν στή ζωή, ἀντιχτυποῦσανε μέσα του, σά χάλκασοι.

Τήν ἐγγύμανη μέρα εἶχε συναντηθεῖ μ' ένα φίλο του δικηγόρου. Κάμανε μερικά βήματα μαζί. Ὁ δικηγόρος πήγανε στή καφεῖο, ο Ὁρέστης στή Μουσειῶ. Ὁ ένας εἶπανε βορυβάδης κ' εὐχαριστημένος, ο ἄλλος χλωμός κι ἀνήσυχος.

— Κ' είσαι τελείως εὐχαριστημένος ; Δέ σου λείπει τίποτα από τή ζωή ; τίποτα ;

— Τίποτα ! Τί νά μου λείπει ; (Τά μάτια του δικηγόρου στραφταλίζανε από τήν περιφάνεια) Ἐχω

τύλιμα του ίδιου ταιριάζει τόσο με τις τάσεις του ποιητή που πτωχοπροδρομέει! Δυό τρία από κάπια διηγήματα, που είχε τυπώσει στο φύλλο αυτό εδώ και λίγα χρόνια ζδιναν τις όμορφότερες ελπίδες για ένα νεαρό συγγραφέα, έδειχναν δυνατά ποιητικά χαρίσματα: αίσθηση του δραματικού, ζωηράδα έκφρασης, ζουμερό, χαρακτηριστικό γλωσσικό αίσθημα, αρκετή πρωτοτυπία στο διάλεγμα του θέματος. Η διάθεση προς το ρομαντικό, ή κλίση στην άγναδα της άοριστίας και του σύμβολου βέβαια δεν έλειπαν κ' εκεί, ωστόσο τα προτερήματα του συγγραφέα νικούσαν στο σύνολο, κι αν τότες δεν υπάρχει μέσος δρος ανάμεσα καλών και κακών έργων, ο πρώτος χαρακτηρισμός θάβιζε πίοτερο στα δυό τρία εκείνα διηγήματα. Και τή φυσική εξέλιξη του νέου συγγραφέα τή φανταζόνταν κανένας στην τέλεια νίκη των αγαθών συττακτικών τής ιδιοφυίας του, στην επικράτηση του πραγματικού στοιχείου στην αντίληψη τής ζωής. Ωστόσο τα δώρα, που δείχνονταν σε αρκετή δόση στα πρωτόλειά του, πώς εξατμίστηκαν μες τους ρομαντικούς άχνους, οί σημαντικές για τον τόπο μας ποιητικές του αρετές πώς χάθηκαν στα κατοπινά του κρύα κι άκατανίκητα συμβολικά γυμνάσματα, τά δίχως αίσθημα, ψυχή και βήθος; Ο χυμός του νέρωσε, ή ζωντάνια κι ο πλούτος, που φαινονταν πώς κάτχε, δεν έχουν πιά στέριο έδαφος νάναπτυχτούν στο δρόμο που πήρε ή έμπνευσή του κατά τά σύγνεφα και τον άερα. Άντις τó μέστωμα, που πρόσμενε κανένας, τó ξεστάχισμα τόσο ναρίς! Άντις ή ποιητική πρόοδο νά τραβήκει στη μαστοριά και στο δυνάμωμα, γύρισε στην εύκολία και στο ξεθύμασμα. Ο ποιητής είναι νέος; άκόμα και μένει πάντα ή έλπίδα πώς εύκολα μπορεί νά ξανάβρει τή δύναμή του, που παραγνώρισε. Άλλά τó πράμα άπομένει πράμα κ' είναι μιά άπόκριση στην άπορία του πώς ποιητικά χαρίσματα, όταν παραμεληθούν και παραγνωριστούν από κείνον που τά κάτχει, μπορούν νά φέρουν στο φώς εξαμβλώματα, εκεί που με ειλκιρνεότερο κ' εύσυνειδητότερο κ' ένσυνειδητότερο έκμεταλλεμά τους θάφταναν νά γεννήσουν ώραία έργα.

(Στάλλο φύλλο τελιώνει)

ΠΕΤΡΟΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ

ΠΩΣ ΝΑ ΒΓΗ;

(Άπάντηση στο μύστη τής έργραματίου φιλοπατρίας)

*Ένα άρθρο άρχινημένο καλά με κεντρική ιδέα πρώτης γραμμής, άρθρο τής ημέρας, σκοτώθηκε με τή γλώσσα του, σκοτώθηκε με τις ιδέες του για τó γλωσσικό ζήτημα, σκοτώθηκε με τις ιδέες, κεινού που τγόγραφε, για τή νεώτερη φιλολογία μας. Άρθρο που ρωτάει γιατί δεν έβγαλε τούτη ή επανάσταση τον ποιητή τής και τó ρωτάει σε τέτοιο γλωσσικό ανάκατεμα που σου θυμίζει τή Ρούσικη σκλάτα, που σου φέρνει άληθινή άναγούλα. Και κει που βρίσκει μοναχός του ο άρθρογράφος τó φυτικό τής επανάστασης, ο ίδιος πάλι τά χάνει και ρωτάει μας άπόξω νά του πούμε, γιατί δε φάνηκε ο τραγουδιστής τής σημερινής.

Πάρτε τήν «Άκρόπολη» τής 27 του Οκτώβρη και διαβάστε τó άρθρο του κ. Α. Αναστασόπουλου του Άθηναίου γι' αυτό τó άρθρο μιλώ γιατί δημοσιεύτηκε στην «Άκρόπολη». Σε μιά μεριά λέει «έγώ φρονώ ότι όπως ή επανάστασις δεν γνωρίζει δρια εις τó έργον τής...»—δω σε θέλω και γώ, κύριε άρθρογράφε. Δέ μου λές, ή σημερινή επανάσταση

ΜΕ ΜΙΑΝ ΔΡΑΧΜΗΝ ΚΕΡΔΟΣ 100.000 ! ΛΑΧΕΟΝ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Έκαστον γραμματίον ισχύον δια τήν κλήρωσιν Δεκεμβρίου 1909 τιμείται άντι μιάς δραχμής.

ΚΕΡΔΗ ΕΚΑΣΤΗΣ ΚΛΗΡΩΣΕΩΣ :

ΜΕΓ ΚΕΡΑΟΣ	έκ δραχ.	100,000
1 Κέρδος	»	25,000
1 Κέρδος	»	10,000
3 Κέρδη	»	5,000
5 Κέρδη	»	1,000
118 Κέρδη	»	100
557 Κέρδη	»	50

1000 έν όλω κέρδη άξιας δραχμών..... 225,000

Γραμμάτια πωλούνται. Είς τά δημόσια ταμεία και λοιπάς δημοσίας άρχάς, εις τας Τραπεζας, εις τούς σταθμάργαυ και στασιάρχας των σιδηροδρόμων, τούς διχειριστάς των μονοπωλίων και τά πρακτορεία των έφημερίδων.

Δια πάσαν πληροφορίαν ή ζήτησιν γραμματίων άπευθυνόν εις τó Γραφείον του Έθνικού Στόλου και των αρχαιοτήτων, ύπουργείον Οικονομικών εις Άθήνας.

Ο Διευθύνων τμηματόρχης Γ. ΚΟΦΙΝΑΣ

έχει ή δεν έχει δρια, είναι ή δεν είναι κλεισμένη τήν πιο στενή μάντρα; Και σαν είναι έτσι, είναι πιά επανάσταση; μπορεί ποτέ νά χτυπήσει στην καρδιά κενεός; μπορεί νά σκορπίσει γύρω τής ένθουσιασμό; Τι ρωτά; λοιπόν πώς δε βγήκε τραγουδιστής κανένας για δούτη;

Καλά τó πήρε τó χερουδικό με τó φαλτσάρισε κι άκούς κάτι παραφωνίες που μήτε από άραβόφωνο ψάλτη τής Βυζαντινής δε θάν τις άκουγες. Βρίσκει άφορμή νά μς πη πώς δεσ άργα πνευματικά γίνονται σήμερα τά τρώει δλα τó γλωσσικό μικρόβιο, υπερ σχολαστικίζει—λέει— τήν ουσίαν, άνοσταίνει τó ύφος, τσαλαπατεί τήν ιδέαν. Τή μεγαλύτερη δηλαδή άξία καθενός έργου από καταβολής κότρου τήν παραγνωρίζει ο κύριος άρθρογράφος και μς άφίνει νά νοιάσουμε πώς καλά θά τού φανόντανε νά γράφονταν δλα τά έργα στη γλώσσα που γράφει αυτός τά άρθρα του!

Ξίρετε τί βρίσκεται μέσξ στο άρθρο αυτό; Άκούστε: «Πατάση, παιανίζει, πτήσεις, επαναστατούντος, στείρωσις υμαδικόν, οιστήλατοι, ένόρμους, ευστίκτους, κλασαυχενίζόμενοι, άρχικαρηκόμοντα, παρακελεύουσιν κ.τ.λ.» Και κοντά σ' αυτά: ατριγύρω, βουδαμάρα, ρημάζει, μύγα, παραδερμένη, ταχπίνηδες, και άλλα». Όλα δμου κάνουν τή γλώσσα που έπρεπε νά γράψη ο ποιητής τής Έπανάστασης! Μά καλλίτερα νά μη γραφτή πιά ούτε ένας έλληνικός στίχος, παρ ά νά καταντήσουμε άλλη μιά φορά σε τέτιο χάλι. Και είναι πολύ περιέργος ο άνθρωπος αυτός, που γράφει από τήν εποχή του Παράσχου—τον άποζητάει δά με τó κερί στο άρθρο του—νά μην πιάνει νά τραγουδήσει μοναχός του τήν Έπανάσταση. Βαλαωρίτες, που γυρεύει, βέβαια δε γεννάει κάθε μέρα μιά χώρα, μά Παράσχους φαίνεται από τó άρθρο του κ. Άθηναίου, πώς έχουμε πολλούς κατά δυττυχία.

Δέν πιστεύουμε δά νά τάπαρνείται πώς ο ίδιος είναι ο λόγιος ο «τής έγγραμμάτων φιλοπατρίας—φρίκη και τó βούρδουλε—ο τής φιλοπατρίδος λογοτεχνίας μύστης» κατά που γράφει στο ίδιο άρθρο.

Άς χαθούμε μεξ οι τής άγραμμάτου φιλοπατρίας. Τι νά γίνει.

Άθήνα, 27)10)909.

Γ. ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΛΑΚΗΣ

Σημ. του «Νουμά».—Ο κ. Άνοητόπουλος ο Κεχηναίος τον Άντοριόν τής Έπανάστασης που άπεζητάει στο βροντερό άρθρο του θά τον εύρισκε μέσξ στα «Συττακτικά γυμνάσματα» του Παλαμά που τυπωθήκανε στο 356 φύλλο του «Νουμά». Μά για τó μεγαλοφάλατρη Κεχηναίο, ο Παλαμάς είναι μοναχά άγραμματούς του Έθν. Πανεπιστημίου, άνάξιος κατέχων τήν περιβλεπτον αυτήν θέσιν! Όλο για θέδες σκοτώνονται οί έρμιοι!

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ Τόμ. Ι. Τεύχος Γ'. Δ'—1909.

Με τó τεύχος τούτο κλείνει ο πρώτος τόμος τής επιθεωρήσεως. Άπ' τά περιεχόμενά του άναφέρουμε ένκ άξιόλογο άρθρο του κ. Α. Μυλωνά: «Άν μπορούν νά άρχιστούν οι διατάξεις του Ποινικού Νόμου για τήν τοκογλυφία, μιά περίληψη ενός άρθρου του Γερμανού δικαστικού Stephan Genzmer για τόν κοινωτικό σοσιαλισμό σύμφωνα με τήν πρωσική κοινωτική νομοθεσία, και μιά βιβλιοκρισία του κ. Κ. Τριανταφυλλόπουλου για τή μελέτη «Δικαστής και Νομολογία» του Γερμανού Düringer.

Τó τεύχος τούτο, αντίθετα προς τά πρωτητερά, έχει αρκετές πληροφορίες για τήν τελευταία κίνηση πάνου σε διάφορα νομικά και κοινωτικά θέματα, χρησιμώτατο για τούς επιστήμονες κατάλογο των καινούριων βιβλίων που φανήκανε τó 1909, σχετικά πάντα με τούς κλάδους που ζεάζει ή επιθεωρήση.

Τó μόνο που ία μπορούσε νά παρατηρήση κανείς, είναι τó πώς οι νέες επιστήμονες που φροντίζουν τήν έκδοση καλά θά κένανε νά κάθνε μεριές γερωντικές συνεργασίες τής ρουτίνας άπ' τή μιά μεριά, κι άπ' τήν άλλη νά πλουτίζανε περισσότερο τó τμήμα των Άνακοινώσεως και ειδήσεως, για νά δώανε έτσι μεγαλύτερη θετική χρησιμότητα στο περιοδικό.

Η επιθεωρήση γράφεται στην επίσημη καθρευσιαδνική γλώσσα του Κράτους, και πολύ σωστά, γιατί και ή παράδοση, έτσι άκολουθείται, και δεν είναι προσημένο τούς νέους επιστήμονες νά τού; ένσχιζ στο στάδιό τους ή Κοινή γνώμη καθώς και τά παρακονα των έφημερίδων και του σεβαστού διδακταλου των έλληνικών γραμματων κ. Μιστριώτου.

ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΗΣ

ΟΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

—Τó κριτικό άρθρο του κ. Ψυχάρη «Ψυχολογία της μειωσούλης» έμεινε για τó φύλλο τής Άλης Κεραίας.

—Οι «Καιροί» προτείνουν κάτι καλο στο φύλλο σής παρασμένης Τρίτης. Τά «παιάσματα» κ'έδω νά τυπωσούνται, όπως και στις άλλες πολιτισμένες χώρες, με πρωτίματα χρηματικά και νά δικαιζονται γλήγορα, μέσξ σε είκοσιτέσσερις ώρες, από άτυνομιακή δικαστήρια. Έτσι, λένε και πολύ σωστά, και τó δημόσιο θά κερδίσει και ο κοσμάκης θέρχινής νά γίνεται ήμερώτερος.

—Ο συνεργάτης μας Γιάννης Περγιαλίτης τυπώνει τούς αλλοιούς μύθους, πρωτότυπους και μεταφρασμένους από τούς μύθους του Άίσωπου, του Λαφοντίου κ.π.

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Κεπ. Αίθερπουλ. Λίβουε τή συντρομή και σ' εύχαριστούμε.—κ. Σπ. Στ. στο Κόθηρα. Σου στέλνουμε τούς άριθμούς που σου λείπουν και καρτερούμε τά παραμύθια.—κ. Α. Κ. Τερ. στη Σαζόπολη Σου στέλνουμε τó στερεό φύλλο.—κ. Ν. Στ. Οι «Φυλλάδες του Γεροδήμου» δε σταματήσανε. Οδ δημοσιεύουν όλες στο «Νουμά» και ύστερ' από ένα δυό φύλλα θά έακολουθήσει τó τόποιμά τους.—κ. Σουλ. στην Τραπεζούτα. Αδάρμε τή συντρομή κ' εύχαριστούμε.